

Załącznik nr 1
Uchwała Nr
Rady Gminy Lutocin
z dnia

S T U D I U M
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY L U T O C I N

Część I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Część II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Część III- UZASADNIENIE I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Lutocin, 2013 rok

Spis treści

WSTĘP.....	4
I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU.....	6
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	6
2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	9
3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	10
3.1. Ukształtowanie powierzchni	10
3.2. Budowa geologiczna. Warunki geotechniczne	11
3.3. Gleby. Warunki agroekologiczne.....	11
3.4. Stosunki wodne	12
3.5. Surowce mineralne.....	14
3.6. Warunki klimatyczne	15
3.7. Szata roślinna	16
3.8. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione	17
4. STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	18
5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	24
6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	27
7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I MIENIA	33
8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	33
9. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	34
10. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	34
11. WYSTĘPOWANIE NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	35
12. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	35
12.1. Złoża kopalin	35
12.2. Zasoby wód podziemnych.....	35
13. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	36
14. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	36
14.1. System komunikacji.....	36
14.2. Systemy infrastruktury technicznej.....	37
15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	39
16. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	39

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	40
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	40
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW.....	42
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	43
3.1. Ochrona środowiska i jego zasobów	43
3.2. Prawna ochrona przyrody	45
4. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	47
5. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	48
6. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	49
6.1. System komunikacji.....	49
6.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	50
7. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	52
8. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.....	52
9. OBSZARY OBOWIĄZKOWEGO SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	53
10. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	53
11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	53
12. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	54
13. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	54
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	54
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	54
16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB	54
III. UZASADNIENIE I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	55

WSTĘP

Podstawę prawną do podjęcia prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lutocin stanowi uchwała nr XV/68/2012 Rady Gminy Lutocin z dnia 19 kwietnia 2012 roku.

Projekt Studium przygotowano w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.) w zakresie określonym w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dn. 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118 poz. 1233). Celem Studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lutocin przyjęte uchwałą nr XXV/143/2001 Rady Gminy w Lutocinie z dnia 30 listopada 2001 roku sporządzone było w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1994 r. nr 15 poz. 135 z późn. zm.). Nie może zatem spełniać wszystkich wymogów aktualnie obowiązujących przepisów regulujących planowanie przestrzenne. W szczególności nie określa przeznaczenia terenów pod inwestycje w stopniu odpowiadającym zapotrzebowaniu (potrzeby w zakresie budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, rekreacyjnego, usługowo-produkcyjnego) oraz nie porządkuje istotnych dla planowania miejscowego informacji- zgodnie z obecnymi wymogami ustawowymi.

Niniejszy projekt nawiązuje do Studium uchwalonego w 2001 roku dostosowując jego ustalenia do aktualnych uwarunkowań rozwoju jak również aktualnych przepisów regulujących gospodarkę przestrzenną.

Projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lutocin składa się z dwóch części:

część I – „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,

- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

część II – „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” określające:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów,
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym wyłączone spod zabudowy,
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego,
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych,
- obszary przestrzeni publicznej,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych,
- obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny,
- obszary wymagające rekultywacji.

W warunkach gminy Lutocin nie zachodzi potrzeba określania obszarów uzdrowisk, obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujących na nich ograniczeniach prowadzenia działalności gospodarczej jak również granic terenów zamkniętych ich stref ochronnych.

Integralną część Studium stanowią załączniki graficzne w skali 1:25 000 wykonane na kopii mapy topograficznej pochodzącej z zasobów państwowego ośrodka dokumentacji geodezyjno-kartograficznej:

- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Część tekstowa Studium z załącznikami graficznymi stanowi załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy. Załącznik nr 2 stanowi rozstrzygnięcie Rady Gminy o sposobie rozpatrzenia uwag zgłoszonych do projektu Studium.

W ramach prac nad Studium wykonano „Opracowanie ekofizjograficzne” zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) oraz prognozę oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227).

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

Gmina Lutocin położona jest w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego i zachodniej części powiatu żuromińskiego. Powierzchnia gminy wynosi 126,6 km², co stanowi 15,7% ogólnej powierzchni powiatu. Sąsiednie gminy to: Biezuń, Lubowidz i Żuromin (powiat żuromiński), Rościszewo (powiat sierpecki), Skrwilno (powiat rypiński, województwo kujawsko-pomorskie). Odległość ośrodka gminnego Lutocin do najbliższych miast wynosi: do Żuromina – ok.15km, Sierpca – ok. 15km, Rypina – ok. 20km, natomiast do Płocka – ok.60km, Ciechanowa – ok.70km a do stolicy województwa Warszawy – ok. 120km.

Strukturę użytkowania gruntów w granicach administracyjnych gm. Lutocin wg stanu na 1.01.2009r. przedstawia poniższe zestawienie :

Wyszczególnienie	Powierzchnia ha	Struktura %
1. Użytki rolne, w tym grunty zabudowane	9 351 251	73,9
2. Grunty pod lasami i zadrzewieniami	2528	20,0
3. Grunty pod wodami płynącymi	17	0,1
4. Użytki kopalne	-	-
5. Tereny zabudowane i zurbanizowane, w tym drogi	313 305	2,5
6. Tereny różne i nieużytki	439	3,5
Powierzchnia ogółem	12 648	100

Źródło; Program ochrony środowiska powiatu żuromińskiego na lata 2009-2016

W strukturze użytkowania gruntów ok. 74%, zajmują użytki rolne (łącznie z zabudową zagrodową), ok. 20,0%, lasy i zadrzewienia , ok. 6,0% pozostałe grunty (pod wodami, tereny komunikacyjne, tereny osiedlowe). Rolnictwo jest zatem dominującą funkcją rozwoju gminy.

W strukturze osadniczej występuje 21 sołectw o bardzo zróżnicowanej liczbie ludności. Do największych pod względem zaludnienia należą: Lutocin – 826 mieszkańców, Chrapoń- 345, Seroki- 321, Chromakowo- 301, Swojęcín- 302 mieszkańców. Sieć osadnicza gminy pod względem zaludnienia jest rozdrobniona, około 62% jednostek osadniczych, to miejscowości małe o zaludnieniu do 200 mieszkańców.

Rozmieszczenie przestrzenne ludności (wg danych Urzędu Gminy, stan 31.12.2011) kształtuje się następująco:

Sołectwo (miejscowość)	Liczba ludności
Boguszewiec	185
Chrapoń	345
Chromakowo	301
Dębówka	162
Elźbiecin	55
Felcyn	146
Głęboka	49
Jonne	282
Lutocin	826
Mojnowo	268
Obręb	180
Parlin	91
Pietrzyk	225
Przeradz Mały	218
Przeradz Nowy	120
Przeradz Wielki	186
Psota	5
Seroki	321
Siemcichy	200
Swojęcín	302
Szoniec	101
Szczypiornia	16
Zimolza	107
Ogółem	4 731

Miejscowość Lutocin pełni rolę głównego ośrodka obsługi ludności gminy. Zlokalizowane są tu usługi administracji, oświaty, wychowania przedszkolnego, handlu, kultu religijnego, kultury. Dominuje tu zabudowa zagrodowa z niewielkim udziałem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej. Poza ośrodkiem gminnym stosunkowo dużo terenów zabudowanych występuje w miejscowości Chrapoń, Chromakowo, Seroki i Swojęcín. Zlokalizowane tu placówki usługowe (m. in. oświaty, handlu) obsługują również mieszkańców z okolicznych miejscowości.

Na terenie gminy dominuje rozproszona zabudowa zagrodowa. W większości wsi występuje zabudowa zagrodowa zlokalizowana najczęściej wzdłuż głównych dróg. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje głównie w formie pojedynczych nieruchomości, jako efekt podziałów rodzinnych lub przekształcenia siedlisk rolniczych, które przestały pełnić dotychczasową funkcję. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej nie tworzą zwartych kompleksów.

Wśród terenów zabudowanych wyróżnia się:

- kompleksy zabudowy mieszkaniowo-usługowej – w miejscowości Lutocin,
- tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej we wszystkich jednostkach osadniczych,
- zabudowa usługowa - zwarte kompleksy obejmujące usługi administracji, zdrowia, oświaty, sportu i handlu - w Lutocinie. Niewielkie tereny zabudowy usługowej (świetlica, boisko sportowe, sklep) występują w miejscowościach: Chrapoń, Przeradz Nowy, Siemcichy, Swojęcín, Jonne,
- zabudowa turystyczno-rekreacyjna – we wsi Boguszewiec,
- tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów – głównie w Lutocinie oraz w Przeradzu Wielkim i Chrapońiu,
- tereny infrastruktury technicznej jak drogi, ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków.

Na terenach rolniczych wyróżniają się kompleksy zabudowy związane z prowadzeniem specjalistycznej produkcji zwierzęcej - obory, chlewnie, kurniki. W ostatnim okresie w celu poprawy warunków utrzymania i żywienia zwierząt w gospodarstwach rolnych zmodernizowano i rozbudowano wiele budynków inwentarskich. Pozwoliło to na zwiększenie skali produkcji zwierzęcej jak i na zmniejszenie nakładów pracy przy obsłudze zwierząt. Zabudowa taka wyróżnia się we wschodniej i południowej części gminy (głównie w sołectwach: Jonne, Zimolza, Felcyn, Lutocin, Swojęcín, Chromakowo, Siemcichy, Chrapoń, Przeradz Wielki).

Zagospodarowana ścieżka edukacyjno-przyrodnicza wraz z urządzeniami (wiata, miejsce na ognisko) we wsi Głęboka sprzyja rozwojowi funkcji rekreacyjnej.

Istniejący układ komunikacyjny, który tworzą drogi wojewódzkie nr 563 relacji Rypin – Żuromin - Mława i nr 541 Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Biezuń – Sierpc - Dobrzyń n. Wisłą oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewnia dogodne połączenia wewnątrz gminy jak i z terenami otaczającymi. Powiązania funkcjonalno – przestrzenne gminy z obszarem otaczającym wskazują na silne związki z miastem Żurominem i Biezuńiem oraz Sierpcem i Rypinem. Powiązania te występują głównie w zakresie dojazdów do pracy, do szkół oraz korzystania z placówek usługowych (targowiska, punkty skupu, sklepy itp).

Powiązania z terenami sąsiednimi wyznaczają również zasięgi działania Parafii Rzymsko-Katolickich funkcjonujących na terenie gminy: sołectwa Zimolza i Jonne z m. Biezuń i gm. Biezuń, sołectwo Swojęcín z miejscowością Poniatowo (gm. Żuromin), sołectwo Chrapoń z miejscowością Skrwilno (gm. Skrwilno).

Wyposażenie jednostek osadniczych w podstawowe elementy infrastruktury technicznej wymaga doinwestowania, szczególnie w zakresie rozwiązań gospodarki ściekowej. Z sieci wodociągowej korzysta ok. 98% mieszkańców gminy, natomiast z sieci kanalizacji sanitarnej ok. 200 gospodarstw domowych w miejscowości Lutocin. W 2010 roku została oddana do użytku oczyszczalnia ścieków w Lutocinie.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem uwarunkowań i wymagań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych i kulturowych zapewniają plany zagospodarowania przestrzennego. Opracowany dla całego obszaru gminy Lutocin Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (Uchwała Nr VII/30/89 Gminnej Rady Narodowej w Lutocinie z dnia 28 grudnia 1989 r. - Dz. Urz. Woj. Ciechanowskiego Nr 4 z 1990 r. poz. 12) stracił ważność 31 grudnia 2003 roku mocą ustawy z dn. 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 poz. 647 z późn. zm.).

W celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie przeznaczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługi, działalność gospodarczą (głównie obiekty produkcji zwierzęcej) w 2004 roku opracowany został miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący część wsi Lutocin oraz wskazane tereny w miejscowościach: Lutocin, Felcyn, Jonne, Pietrzyk, Przeradz Nowy, Przeradz Wielki, Seroki, Siemcichy, Swojęcín i Zimolza (uchwała nr XX/107/2004 Rady Gminy w Lutocinie z 30 listopada 2004r.) o łącznej powierzchni ok. 85 ha. W miejscowości Lutocin Plan obejmuje tereny istniejącej zabudowy (zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej, pod obiekty produkcyjne) oraz planowane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną oraz pod obiekty produkcyjne, składy i magazyny. W pozostałych miejscowościach Plan ustala następujące funkcje terenów: usługi sportu (Jonne, Przeradz Nowy, Swojęcín) usługi dla rolnictwa (Lutocin, Siemcichy), obiekty produkcji zwierzęcej (Lutocin, Jonne, Felcyn, Zimolza, Seroki), obsługa rolnictwa z zabudową mieszkaniową (Przeradz Wielki), usługi telekomunikacyjne (Pietrzyk).

Na obszarach nie objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na podstawie przepisów szczególnych. Wydane decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły głównie zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarstw rolnych (m.in. budowy i rozbudowy budynków i obiektów produkcji zwierzęcej, urządzeń do usuwania i magazynowania odchodów pochodzenia zwierzęcego). Sporadycznie występowały decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (Lutocin, Seroki, Przeradz Nowy, Przeradz Wielki), usługowej i infrastruktury technicznej. Najskuteczniejszym jednak elementem ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego określające zasady zabudowy i zagospodarowania terenów i uwzględniające wymogi zrównoważonego rozwoju.

3. Stan środowiska przyrodniczego

3.1. Ukształtowanie powierzchni

Pod względem fizyczno - geograficznym gmina Lutocin leży na pograniczu dwóch makroregionów: Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego (315.2) i Niziny Północno-mazowieckiej (318.6) i należących do nich mezoregionów - Równiny Urszulewskiej (315.26) i Równiny Raciąskiej (318.62) stanowiącej fragment Niziny Północnomazowieckiej. Pradolina Raciąska zajmująca przeważającą część gminy stanowi rozległe wydłużone obniżenie między wyżej położonymi wysoczyznami: płocką i ciechanowską. Pokryta jest częściowo zwydmionymi piaskami, spod których miejscami odsłania się glina morenowa.

Obszar gminy Lutocin charakteryzuje dość znaczne zróżnicowanie hipsometryczne, gdzie głównym czynnikiem kształtującym rzeźbę terenu była akumulacyjno-erozyjna działalność lodowca i wód płynących sprzed czoła lodowca. W jego obrębie występują dwie główne jednostki geomorfologiczne, jest to zdenudowana wysoczyzna morenowa zajmująca środkową część gminy oraz otaczająca ją równina sandrowa. W północnej części gminy powierzchnia równiny znajduje się na rzędnej 132 m n.p.m. i obniża się do wysokości 117 m n.p.m. w jej południowo-wschodniej części. W obrębie równiny występują zarówno formy wklęsłe jak i wypukłe. Dominują formy wklęsłe, wśród których znaczną powierzchnię zajmują rozległe płaskodenne obniżenia o głębokościach 1,0-2,5 m i niewyraźnych krawędziach oraz doliny rzeczne o głębokości do 2,5 m. Najniżej położone tereny towarzyszą dolinie rzeki Chraponianki i Swojęcianki oraz ich drobnych dopływów. Tarasy zalewowe tych rzek są podmokłe i asymetryczne, obustronnie rozwinięte, gdzie występują liczne obniżenia i zagłębienia.

Powierzchnię równiny urozmaicają ostańce morenowe we wschodniej części gminy. Są to kopulaste wzgórza o wysokości do 4 m i łagodnych zboczach.

Zbocze wysoczyzny morenowej oddzielające ją od niżej położonej równiny sandrowej jest łagodne - o spadkach 4 - 10° i ma niewielką wysokość – od 2 do 5 metrów. Lokalne kulminacje wysoczyzny o wysokości względnej rzędu 2-3 m charakteryzują się łagodnymi zboczami, płaskimi wierzchołkami i wznoszą się na wysokość do 133 m n.p.m. Najwyższym wzniesieniem na terenie gminy (135 m n.p.m.) jest rozległe wzgórze akumulacji lodowcowej położone na wschód od Lutocina. Wzgórze ma kopulasty grzbiet i dość strome zbocza o spadkach 10–20°. W wyniku procesów denudacyjnych pierwotna rzeźba wysoczyzny uległa znacznym przekształceniom. Wysoczyznę rozcinają nieckowate dolinki o słabo zaznaczonych krawędziach i głębokości 2-5 m. U wylotu niektórych dolinek znajdują się niewielkie stożki napływowe.

Niewielką powierzchnię na obszarze gminy zajmują:

- formy eoliczne w południowo-wschodniej części gminy: pofalowane pokrywy piasków eolicznych, wydmy paraboliczne i wałowe o wysokości względnej do 10 m i stromych zboczach (kąt nachylenia ich zboczy osiąga kąt naturalnego zsypania piasków tj. 31-33°) oraz misy deflacyjne o głębokości poniżej 1,5 m,
- formy antropologiczne: wyrobiska poeksploatacyjne piasku, żwiru i torfu oraz nasypy i wykopy drogowe.

3.2. Budowa geologiczna. Warunki geotechniczne

Pod względem geologicznym gmina Lutocin położona jest w zasięgu jednostki tektonicznej zwanej Niecką Brzezną, w której na sfałdowanych utworach paleozoiku i mezozoiku leżą osady trzeciorzędowe i wyżej osady czwartorzędowe o łącznej miąższości ponad 200 m. Zróżnicowanie zarówno miąższości jak i głębokości występowania tych utworów jest efektem intensywnych procesów glacitektonicznych. Obszar gminy pokryty jest utworami czwartorzędowymi, tworzącymi naprzemianległe warstwy o zróżnicowanej miąższości i przestrzennym rozmieszczeniu. Na północ od miejscowości gminnej, między miejscowościami: Chrapoń, Szoniec i Przeradz występuje rozległy płat glin zwałowych i ich eluwiów stadiału północnomazowieckiego zlodowacenia środkowopolskiego. Wyżej, w północnej części gminy, w rejonie wsi Pietrzyk oraz w zachodniej części gminy i na południe od Lutocina przeważają piaski i żwiry fluwioglacjalne stadiału głównego zlodowacenia północnopolskiego. Na tych utworach miejscami, między innymi w rejonie miejscowości Seroki zalegają płaty piasków eolicznych. Lokalnie, głównie w dolinie rzeki Chraponianki występują holocenijskie namuły i torfy. Są to grunty słabonośne, niekorzystne dla budownictwa ze względu na niską wytrzymałość - mały stopień zagęszczenia lub ich zbyt duże nawodnienie. Obszar występowania tych gruntów najczęściej znajduje się w strefie płytkiego (płycej niż 1 m) występowania zwierciadła wód gruntowych.

Przeważająca część powierzchni gminy Lutocin pokryta jest gruntami o parametrach geotechnicznych korzystnych dla posadowienia budynków. Są to piaski gliniaste, gliny piaszczyste o zróżnicowanej konsystencji i piaski różnej granulacji stanowiące z reguły dobre podłoże budowlane. Charakteryzują się dobrymi parametrami wytrzymałościowymi, a o przydatności do budownictwa decyduje poziom wód gruntowych.

3.3. Gleby. Warunki agroekologiczne

Utwory powierzchniowe, z których wykształciły się gleby w gminie Lutocin, stanowią głównie piaski i gliny zwałowe strefy czołowo-morenowej. Duża zmienność utworów pod względem uziarnienia znajduje odzwierciedlenie w występujących tu typach gleb i ich wartości użytkowej. Na obszarze wysoczyzny morenowej (środkowa część gminy) występują głównie gleby wytworzone z glin zwałowych o różnym stopniu spiaszczenia. Na pozostałym obszarze (równinie sandrowej) przeważają gleby powstałe z piasków luźnych słabo gliniastych i piasków gliniastych lekkich. Miejscowo w obniżeniach terenu występują gleby powstałe z pyłów i płytkich namułów organicznych. Podobne zróżnicowanie dotyczy również występowania typów gleb. W środkowej części występują duże połacie gleb zaliczane do gleb biellicowych oraz czarnych ziem, głównie czarne ziemie zdegradowane. Na równinie sandrowej dominują gleby brunatne i gleby biellicowe. W obniżeniach terenu powstały zwarte obszary gleb murszowo-mineralnych i murszowatych oraz murszowo - torfowych.

Waloryzację gruntów ornych i użytków zielonych na cele rolnicze w aspekcie przyrodniczym i ekonomicznym charakteryzuje udział kompleksów przydatności rolniczej. Pod względem przydatności rolniczej dominują gleby zaliczane do kompleksów 6, 9 i 7-go, które stanowią ok. 56% powierzchni gruntów ornych. Są to przeważnie utwory powstałe z piasków słabo gliniastych na podłożu piasków lub z piasków luźnych (jakościowo słabe i bardzo słabe).

W sąsiedztwie użytków zielonych dość licznie występują gleby murszaste (kompleksu 9-go). Około 44% powierzchni gruntów ornych zajmują gleby dobre i średnie jakościowo zaliczane do kompleksów: 2, 4, 5 i 8 tworzące duży zwarty płat w środkowej części gminy. Przestrzenne zróżnicowanie jakości gleb na terenie gminy określone kompleksami przydatności rolniczej pozwala wyodrębnić dwie strefy:

- środkową z przewagą utworów dobrych i średnich zaliczanych do kompleksu 2-go, 4-go, 5-go i 8-go z niewielkim udziałem gleb słabych (6, 9 kompleksu),
- pozostały obszar (sandr) z dominacją gleb słabych i bardzo słabych - kompleks 6,7 i 9 z niewielkim udziałem kompleksu 4, 5 i 8.

Skupiska gleb piaszczystych (głównie kompleksu 7-go) występują w rejonie wsi: Jonne, Felcyn, Swojęcín, Zimolza, Pietrzyk. Uprawa takich gruntów jest mało efektywna, a najbardziej racjonalnym sposobem ich zagospodarowania jest zalesienie.

Duże powierzchnie trwałych użytków zielonych, występujące w obniżeniach i dolinach równiny sandrowej, zaliczane są do 2-go i 3-go kompleksu użytków zielonych (słabych i bardzo słabych).

Cechą charakterystyczną każdej gleby jest odczyn, który wpływa na jej właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne. Na zmiany odczynu mogą być wpływać warunki klimatyczne jak i działalność antropogeniczna. Dla gleb zwięzłych i wykorzystywanych głównie dla celów rolniczych optymalnym jest odczyn zbliżony do obojętnego (pH 6,0 - 7,2), zaś dla gleb lżejszych pH 5,1-6,0. Według raportu WIOŚ „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 roku” w powiecie żuromińskim udział użytków rolnych wykazujących odczyn bardzo kwaśny i kwaśny kształtował się na poziomie 61-80% a potrzeby wapnowania dotyczyły 41-60% badanych gleb. Na terenie powiatu (wg ww. raportu) nie występowały zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi, które ograniczałyby warunki do produkcji żywności o wysokich parametrach jakościowych. W powiecie żuromińskim, z uwagi na brak środków, nie są prowadzone badania służące identyfikacji terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleb lub ziemi.

3.4. Stosunki wodne

Wody powierzchniowe

Teren gminy Lutocin o powierzchni 4607 ha (36,6%) leży w zlewni rzeki Wkry, natomiast 7996 ha (63,4%) w zlewni rzeki Skrwy. Głównymi odbiornikami wód są rzeki: Swojęcianka i Chraponianka. Łączna powierzchnia wód otwartych wynosi ponad 100 ha, co stanowi 0,9% powierzchni gminy.

Do zlewni Skrwy należy zachodnia i środkowa część gminy, będąca jednocześnie w części północnej obszarem źródłiskowym rzeki Chraponianki. Chraponianka, to niewielki, długości 19,3 km, lewobrzeżny dopływ Skrwy. W zlewni o powierzchni 111,8 km² występuje zawiślana i gęsta sieć strug i rowów, a jej znaczne obszary pokrywają torfy i piaski wydumowe. Wschodnia część gminy tj. obszar na wschód od linii wododziałowej leży w dorzeczu Narwi i jej dopływu – ciek III rzędu, rzeki Wkry. Przeważająca część tego obszaru odwadniana jest za pośrednictwem niewielkich cieków do Swojęcianki, przepływającej w rejonie wschodniej granicy gminy. Jest to prawobrzeżny, niewielki dopływ Wkry, mający ujście w rejonie Bieżunia.

Rzeka Swojęcianka wraz z niewielkimi dopływami, które prowadzą w większości wody z sieci drenarskiej i melioracji, ma istotny wpływ na kształtowanie stosunków wodnych znacznej części obszaru gminy Lutocin.

Charakterystyczną cechą analizowanego obszaru są mające duży zasięg podmokłości, słabo zorganizowana sieć odpływu powierzchniowego oraz słabo zaznaczone procesy erozyjne. Przepływające przez teren gminy Lutocin liczne drobne cieki w większości wyprostowane i skanalizowane, wykorzystują lokalne obniżenia terenu i osuszają podmokłości.

W ramach monitoringu wód przepływających przez teren gminy Lutocin nie jest badana jakość żadnej z rzek. Analizowana jest natomiast czystość wód rzeki Wkry, przepływającej w odległości około 1-1,5 km od wschodniej granicy gminy Lutocin. Badania prowadzone są przez WIOŚ w Warszawie w 3 punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych w miejscowościach: Drzazga gm. Radzanów, Gutarzewo gm. Sochocin i Pomiechówek. W 2008 roku w badanych punktach stwierdzono stan ekologiczny dobry i powyżej dobrego oraz stan ekologiczny umiarkowany. Ponieważ stan chemiczny we wszystkich punktach nie osiągnął stanu dobrego dlatego też, niezależnie od stanu ekologicznego, stan wód zakwalifikowany został do złego stanu. Na jakość wód Wkry ma wpływ gospodarka wodno-ściekowa w jej zlewni bezpośredniej, jak również jakość wód rzeki Swojęcianki.

W punkcie pomiarowo-kontrolnym zlokalizowanym w Sierpcu w 2009 roku badana była jakość wód rzeki Skrwy, w której zlewni znajduje się przeważająca część gminy Lutocin. Skrwa będąca odbiornikiem wód między innymi rzeki Chraponianki przepływa w odległości około 2 km od południowo-zachodniej granicy gminy Lutocin. W badanym punkcie stwierdzono dobry stan ekologiczny wód, stan chemiczny nie był badany.

Stan czystości wód powierzchniowych jest pochodną między innymi niedostatecznej sanitacji obszarów wiejskich. Prowadzone na szeroką skalę wodociągowanie wsi nie było zsynchronizowane z równoczesną budową sieci kanalizacyjnej, co w efekcie doprowadziło do powstania dużej ilości ścieków, które często w stanie surowym trafiają do wód i gruntu. Poprawy jakości wód można oczekiwać w związku z realizowanymi w ostatnim okresie inwestycjami gminnymi w zakresie infrastruktury sanitarnej (budowa w latach 2009-2010 oczyszczalni ścieków w Lutocinie oraz sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami).

Ze względu na znaczny jeszcze udział ścieków niedostatecznie oczyszczanych odprowadzanych do wód powierzchniowych oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych obciążone związkami biogennymi i toksycznymi pozostałościami po środkach ochrony roślin, osiągnięcie dobrego stanu wód wymaga wdrażania szeregu działań w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej na terenie zlewni zarówno Wkry jak i Skrwy.

Wody podziemne

Trzeciorzędowy poziom wodonośny znajdujący się na głębokości ponad 150 m, charakteryzuje się brunatnym zabarwieniem (pyłem węgla brunatnego) i zwiększoną zawartością związków żelaza. Woda tego poziomu bez uzdatnienia nie nadaje się do picia, natomiast może być wykorzystywana dla rolnictwa oraz w niektórych gałęziach przemysłu.

Dolny oligoceński poziom wodonośny o nie budzącej zastrzeżeń jakości wody, występuje jeszcze głębiej. Nieopłacalność eksploatacji wód tego poziomu wodonośnego wynika z niewielkiej miąższości tych utworów i stosunkowo niewielkiej ich wydajności.

Na obszarze gminy Lutocin woda ujmowana jest z płycej występujących utworów czwartorzędowych, w których na ogół występują dwa poziomy wodonośne. Pierwszy, przypowierzchniowy poziom o miąższości kilku metrów, zasilany wodami z opadów atmosferycznych drogą bezpośredniej filtracji, narażony jest na skażenie zanieczyszczeniami z powierzchni. Jest to warstwa wodonośna bardzo zmienna i nieciągła, występująca na głębokości kilku, rzadziej kilkunastu metrów. Drugi poziom wodonośny ma podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia ludności w wodę. Są to wody związane z występowaniem na zmiennej głębokości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów międzymorenowych piasków i żwirów. Największe potencjalne wydajności możliwe do uzyskania z pojedynczego otworu (rzędu 40 - 100 m³/godz.) występują w zachodniej i południowej części gminy, w obrębie kopalnej doliny rzeki Wkry (Główny Zbiornik Wód Podziemnych „Działdowo”).

W ramach monitoringu jakości wód podziemnych, na analizowanym terenie nie ma punktów pomiarowych. W 2010 roku oceny jakości wód podziemnych w jednolitej części wód (JCWPd 48) obejmującej między innymi obszar gminy Lutocin, dokonano w 5 punktach badawczych, z których najbliższy jest w Sierpcu. W punkcie tym badana jest jakość wód gruntowych gdzie głębokość do stropu warstwy wodonośnej wynosi 10,0 m. W badanym otworze stwierdzono wody III klasy (III klasę stwierdzono również w roku 2007).

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 4/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 10 lipca 2012r¹¹. na terenie gminy Lutocin jednolita część wód powierzchniowych Chraponianka (kod JCWP- PLRW2000232756329) uznana została za wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych a obszar obrębów geodezyjnych o numerach: 143704_2.0005; 143704_2.0010; 143704_2.0016; 143704_2.0017 oraz 143704_2.0023 – za obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego (fragment OSN Prawostronne dopływy Zb. Włocławek), z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód.

3.5. Surowce mineralne

Zgodnie z Bilansem kopalni i zasobów wód podziemnych w Polsce (stan na 31.12.2011 rok) na terenie gminy Lutocin nie występują udokumentowane złoża surowców. Dotychczasowe rozpoznanie geologiczne i uwarunkowania przyrodnicze wskazują na brak możliwości udokumentowania złóż surowców mineralnych czwartorzędowych i trzeciorzędowych spełniających kryteria bilansowości. Wykonane w latach 80-tych wiercenia doprowadziły jedynie do określenia szacunkowych zasobów kredy jeziornej wykorzystywanej w rolnictwie jako nawóz wapniowy. Złożę to ze względu na małe zasoby oraz kolizyjne z ochroną środowiska położenie nie stanowi obszaru prognostycznego.

¹¹ Rozporządzenie Nr 4/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 10 lipca 2012 roku w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urzędowy Woj. Mazow. z dnia 26 lipca 2012 roku, poz. 5626)

Niewielkie ilości surowców mineralnych występują w rejonie miejscowości Jonne-Zimolza (piaski eoliczne) oraz Felcyna (pospółki). Nieopłacalność ich eksploatacji wynika z dużej zmienności litologicznej, domieszki glin oraz płytko występującej wody gruntowej. Dużym ograniczeniem dla eksploatacji surowców z terenu gminy Lutocin jest jej położenie w obszarach chronionego krajobrazu, na których obowiązuje między innymi „zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu”. Na niewielkim, południowo-wschodnim fragmencie gminy Lutocin, położonym w Nadwkrzańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu zakaz ten nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru na powierzchni nie przekraczającej 2 ha przy przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³, jeżeli działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych – zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze oraz zgodnie z ustaleniami wynikającymi z zatwierdzonych dokumentacji geologicznych.

Z uwagi na położenie gminy Lutocin w rejonie potencjalnego występowania złóż gazu łupkowego, pozostaje otwarty problem perspektyw surowcowych w utworach starszych. Wiosną 2012 roku w północno-zachodniej części gminy Lutocin, w rejonie miejscowości Pietrzyk rozpoczęły się pierwsze wiercenia w poszukiwaniu złóż tego gazu.

3.6. Warunki klimatyczne

Pod względem klimatycznym gmina Lutocin leży w obszarze o rocznym opadzie nie przekraczającym 550 mm, średniej temperaturze rocznej 6-8⁰C, gdzie okres wegetacyjny trwa około 210 dni. Na omawianym terenie dominują wiatry z kierunków zachodnich (15,8%) oraz południowo-zachodnich (19,9%). Przeważają wiatry słabe i bardzo słabe (około 76%). W około 16% wszystkich obserwacji anemometrycznych w ciągu roku, obserwuje się zjawisko cisz atmosferycznych, najczęściej w miesiącach letnich i jesienią. Przedstawione dane dotyczące warunków klimatycznych są średnimi i ulegają znacznej modyfikacji w zależności od warunków fizjograficznych. Na kształtowanie się lokalnych warunków klimatycznych duży wpływ mają tereny leśne. Drzewostan jest głównym elementem przyczyniającym się do łagodzenia dobowych ekstremów temperatury, wpływa na ograniczenie siły wiatru oraz wzrost częstości występowania cisz. W ciągu doby na obszarach leśnych notuje się wyrównany przebieg wilgotności w porównaniu do dużego zróżnicowania na terenach bezleśnych. Stałą cechą terenów leśnych są wyższe wartości wilgotności powietrza.

Dla kształtowania lokalnych warunków podstawowe znaczenie ma wymiana energii między podłożem a atmosferą, zależna przede wszystkim od rodzaju i budowy podłoża, ekspozycji powierzchni i jej pokrycia. Odmiennie kształtują się warunki (większa siła wiatru i amplitudy temperatur) na obszarach o głębszym zaleganiu wód gruntowych oraz w rejonach dolinnych, gdzie częściej występują i dłużej zalegają poranne mgły oraz gromadzą się zanieczyszczenia. Obszary położone poza dolinami rzek oraz terenowymi obniżeniami, dostatecznie przewietrzane charakteryzują się dobrymi warunkami klimatu lokalnego. Wysoczyzna morenowa odznacza się dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi i solarnymi.

Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego posiadają zbocza o ekspozycji południowej charakteryzujące się korzystnymi warunkami termicznymi i najlepszym nasłonecznieniem. Tereny te są najbardziej korzystne dla zabudowy mieszkaniowej.

Najmniej korzystne warunki klimatyczne panują w dolinach rzek oraz w mniejszym stopniu w rejonie wilgotnych obniżen terenowych występujących fragmentami na całym obszarze gminy, z przewagą w części zachodniej, wschodniej oraz północnej. Na terenach tych często obserwowane mogą być przymrozki i mgły a także w przypadku istnienia w ich pobliżu źródeł zanieczyszczeń – podwyższona koncentracja zanieczyszczeń powietrza.

3.7. Szata roślinna

Obecny stan szaty roślinnej na obszarze gminy Lutocin ukształtował się pod wpływem wielowiekowej działalności gospodarczej, w wyniku której większość naturalnych zbiorowisk została zastąpiona przez układy wtórne będące pod stałą presją człowieka. Oprócz tych przekształceń roślinność została zmieniona pośrednio poprzez zmianę warunków siedliskowych w wyniku melioracji. W krajobrazie dominują pola uprawne oraz zabudowa zwarta i rozproszona wraz z towarzyszącą jej zielenią. Niewielkie powierzchnie przypadają na półnaturalne zbiorowiska łąkowe i bagienne, zwłaszcza w północnej części gminy oraz ograniczone do pasów wzdłuż cieków i rozproszonych płatów w bezodpływowych zagłębieniach. Są one cenne z ekologicznego punktu widzenia oraz charakteryzują je wysokie walory krajobrazowe. W niezmeliorowanych lub zmeliorowanych częściowo partiach torfowisk jak również w zarastających dołach potorfowych występują zbiorowiska szuwarów turzycowych, które nie koszone porastają z czasem przez zarośla łozowe. Na skutek dalszej sukcesji i braku ingerencji człowieka przekształcają się one w las olszowy. Roślinność rozległych użytków zielonych budują zbiorowiska siedlisk wilgotnych i częściowo pobagiennych, ukształtowanych wtórnie przez zmeliorowanie torfowisk. W powiązaniu z lasami olszowymi na analogicznych siedliskach, pełnią funkcje wodochronną przyczyniając się do zwiększenia retencji gruntowej.

Na koniec 2010 roku tereny lasów i zadrzewień zajmowały na obszarze gminy Lutocin 2565,1 ha. Wskaźnik lesistości gminy wyniósł 19,8% i był zbliżony do wskaźnika lesistości dla powiatu żuromińskiego – 20,4% oraz niższy od wskaźnika dla województwa mazowieckiego – 22,7%. W strukturze władania lasy prywatne zajmują 785,6 ha tj. 29,4% powierzchni leśnej i obejmują rozdrobnione zalesienia oraz fragmenty większych kompleksów, w sąsiedztwie których występują najuboższe kompleksy glebowe. Lasy państwowe zajmujące około 70% ogólnej pow. leśnej zarządzane są przez Nadleśnictwo Dwukoły podlegające Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie. Zarówno lasy państwowe, jak i prywatne zagospodarowane są w większości jako lasy produkcyjne i mają drzewostan pochodzący ze sztucznych nasadzeń i odnowień. W składzie gatunkowym panuje sosna, wprowadzona na większość typów siedlisk. Znaczne powierzchnie zajmują też drzewostany olszy czarnej. Gatunki drzew liściastych takie jak: dąb szypułkowy, grab zwyczajny i jesion wyniosły mimo odpowiednich warunków siedliskowych, występują jedynie jako domieszka lub podrost w kulturach sosnowych. Stan zdrowotny drzewostanów determinowany między innymi wysokością opadów atmosferycznych, w najbliższych latach prawdopodobnie będzie się utrzymywał na dotychczasowym poziomie.

Na analizowanym terenie występuje zasadniczo 7 zespołów zbiorowisk leśnych: bagienny las olszowy (ols), przystrumykowy łąg olszowo-jesionowy, subkontynentalny las dębowo-grabowo-lipowy (grąd), ciepłolubny las dębowy (dąbrowa świetlista), bór mieszany dębowo-sosnowy, subkontynentalny bór sosnowy z domieszką świerka i wilgotny bór sosnowy.

Kompleksowy układ roślinności wysokiej tworzą wraz z lasami zadrzewienia. Zadrzewienia mają wpływ na kształtowanie bioróżnorodności, stref ekotonowych, mogą być również wprowadzane w celu poprawy struktury przyrodniczo-krajobrazowej. Szczególnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi w gminie Lutocin odznaczają się zadrzewienia śródpolne oraz szpalery drzew przydrożnych w środkowej części gminy (wzdłuż dróg Lutocin - Dębówka – Chrapoń i Lutocin – Mojnowo) oraz w części wschodniej. Zadrzewienia wprowadza się przeważnie jako substytut lasu na terenach gdzie zalesianie jest niemożliwe lub niewskazane.

3.8. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione

Na terenie gminy Lutocin znajdują się przyrodnicze obszary i obiekty chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody. Są to: obszary chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000 i pomniki przyrody.

- **Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu**

Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Na terenie gminy Lutocin obszar ten obejmuje tereny położone w południowo-wschodniej części gminy (na wschód od drogi wojewódzkiej nr 541 relacji Lubawa - Żuromin - Sierpc - Dobrzyń n.Wisłą). Zajmuje powierzchnię 113,75 ha co stanowi 0,9% ogólnej powierzchni gminy. Zasady gospodarowania na tym terenie reguluje rozporządzenie nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 91, poz. 2456) z późniejszymi zmianami - rozporządzenie nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dnia 3 kwietnia 2007 roku (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 67, poz. 1527).

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry**

Obszar Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry obejmuje pozostały obszar gminy Lutocin tj. około 12,5 tys. ha co stanowi 99,1% jej powierzchni. Zasady gospodarowania na tym terenie reguluje rozporządzenie nr 23 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 91, poz. 2455) z późniejszymi zmianami - rozporządzenie nr 60 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 194, poz. 7021).

- **Obszar Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki**

Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki (kod obszaru PLB140008) wyznaczony został rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku (Dz. U. Nr 25 z 2011 r., poz. 133). Zajmuje powierzchnię 2359,2 ha i położony jest na terenie gmin województwa mazowieckiego (21 861,8 ha) oraz województwa warmińsko-mazurskiego (6 889,7 ha).

W obszarze Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki położone są wschodnie fragmenty gminy Lutocin o powierzchni 846,2 ha. Wyznaczony obszar objęty jest również inną formą prawnej ochrony przyrody – jest to obszar chronionego krajobrazu, co częściowo zabezpiecza jego walory przed lokowaniem nowych źródeł o niekorzystnym wpływie na chronione tu gatunki roślin i zwierząt. Europejski system obszarów Natura 2000 to odrębny system ochrony przyrody, który obejmuje tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt oraz charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy. Podstawę prawną dla tworzenia sieci Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy: Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

W obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki stwierdzono występowanie co najmniej 24 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Są to: bąk, czapla purpurowa, bocian czarny, bocian biały, łabędź czarnodzioby, łabędź krzykliwy, bielik, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, orlik grubodzioby, kropiatka, derkacz, żuraw, siewka złota, batalion, rybitwa wielkodzioba, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, sowa błotna, zimorodek, lerka i świergotek polny. Ostoja jest jednym z 10 najważniejszych w Polsce łęgowisk błotniaka łąkowego, jak też ważnym łęgowiskiem derkacza.

Według standardowego formularza danych opracowanego dla obszaru Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki, ujemny wpływ na chronione tu gatunki roślin i zwierząt może mieć: zamiana łąk na grunty orne, zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, nadmierne pogłębianie rowów melioracyjnych, zaśmiecanie oraz niszczenie runa leśnego. Ochrona przestrzeni życiowej ptaków obejmuje zarówno zachowanie określonego typu krajobrazu, jak i zachowanie bądź odtworzenie niektórych elementów tego krajobrazu, a nawet elementów poszczególnych budujących go siedlisk. Jest to istotne z uwagi na fakt, że w krajobrazie określone gatunki ptaków wykorzystują tylko pewne jego elementy, przede wszystkim te, które zaspakajają ich wymogi: gniazdowe, pokarmowe (żerowiskowe) oraz odpoczynku (noclegowiska).

- **Pomniki przyrody**

Rozporządzeniem Wojewody Mazowieckiego nr 33 z dnia 18 sierpnia 2008 roku w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu żuromińskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 152 poz. 5331) na terenie gminy Lutocin za pomnik przyrody uznano aleję lip drobnolistnych. Aleja, stanowiąca granicę parku podworskiego w Chromakowie składa się z 70 drzew o obwodach od 115 do 505 cm i wysokości 17 m. Szczególnym celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie wartości przyrodniczych, krajobrazowych, naukowych, kulturowych i historycznych poprzez ich ochronę w granicach lokalizacji.

4. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Lutocin odznacza się stosunkowo dużym udziałem użytków rolnych (ok. 74%) (wobec ok. 72 % w powiecie żuromińskim) i gruntów pod lasami i zadrzewieniami – ok. 20,0% (powiat – 19,8%).

Struktura użytkowania gruntów wskazuje na dominującą rolę produkcji rolnej w strukturze gospodarczej gminy. Wykorzystanie gruntów na cele rolnicze jest zróżnicowane przestrzennie. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów poszczególnych obrębów wynosi od ok. 28% w rejonie wsi Pietrzyk, 51% - Chrapoń do ok. 96% we wsi Parlin, 95% - Dębówka, co wynika głównie z rozmieszczenia terenów leśnych.

Tereny użytkowane rolniczo zajmują 9 351 ha, co stanowi ok. 73,9% ogólnej powierzchni gminy.

Struktura użytków rolnych przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Powierzchnia ha	Struktura %
- Grunty orne	5 902	63,1
- Sady	44	0,5
- Łąki	1 724	18,4
- Pastwiska	1 337	14,3
- Grunty rolne pod zabudową	251	2,7
- Grunty rolne pod rowami	93	1,0
Razem użytki rolne	9 351	100,0

W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne ok. 63 % użytków rolnych. W poszczególnych sołectwach udział gruntów orných w użytkach rolnych jest bardzo zróżnicowany zależny głównie od ilości trwałych użytków zielonych, od ok. 46% w rejonie sołectwa Głęboka, 47% - Siemcichy do ok. 88% Parlin, 83% - Przeradz Wielki.

W gminie Lutocin udział trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych wynosi ok. 32,7% (średnio w powiecie żuromińskim - ok. 32,5%) i jest zróżnicowany w układzie przestrzennym gminy. Największe kompleksy użytków zielonych (ponad 35% użytków rolnych) występują w obrębach - Boguszewiec, Chrapoń, Elźbiecin, Felcyn, Głęboka, Jonne, Obręb, Pietrzyk, Siemcichy, Zimolza, natomiast najmniej (poniżej 20%) w środkowej części gminy (Dębówka, Parlin, Przeradz Nowy, Przeradz Wielki).

Udział sadów w strukturze użytków rolnych nie jest wysoki - 0,5% i są to głównie sady przydomowe nie mające większego znaczenia w towarowej produkcji sadowniczej gminy.

Zintegrowany wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony przez IUNG Puławy (uwzględniający ocenę punktową gleb, rzeźby terenu, agroklimatu i warunków wodnych) wynosi dla gm. Lutocin 56,5 punkty (w skali 100-punktowej), wobec wskaźnika najwyższego w powiecie żuromińskim 56,5 pkt. dla gm. Żuromin i gm. Lutocin oraz najniższego 42,5 pkt. w gm. Siemiątkowo Koziobrodzkie.

Miernikiem przydatności rolniczej gruntów jest również klasyfikacja bonitacyjna.

Strukturę jakości gleb wg klas bonitacyjnych przedstawia poniższe zestawienie:

Grunty orne		Użytki zielone	
Klasy bonitacyjne	Struktura %	Klasy bonitacyjne	Struktura %
I - II	-	I - II	-
IIIa	7,0		
IIIb	15,4	III	3,3
IVa	16,1		
IVb	7,0	IV	32,4
V	37,5	V	53,0
VI	15,6	VI	10,5
VIz	1,4	VIz	0,8

Gmina Lutocin charakteryzuje się glebami słabymi jakościowo. Grunty orne zaliczane do kl. V – VIz zajmują ok.55% (średnio w powiecie żuromińskim – ok.67%), natomiast dobre i średnie jakościowo kl. II-IV stanowią ok. 45% ogółu gruntów orných (pow. żuromiński - ok. 33%). W układzie przestrzennym gminy jakość gruntów orných jest bardzo zróżnicowana. W środkowej części gminy (Dębówka, Szoniec, Parlin, Przeradz Mały) występują duże zwarte powierzchnie gleb zaliczanych do III klasy bonitacyjnej. W północnej, zachodniej i południowo-wschodniej części przeważają grunty słabe i bardzo słabe jakościowo (kl.V – VIz zajmują ponad 84% ogółu gruntów orných obrębu). Na pozostałym obszarze występują grunty średnie jakościowo.

Struktura użytków zielonych wg klas bonitacyjnych odznacza się przewagą łąk i pastwisk słabych i bardzo słabych jakościowo - ok. 64% to kl. V - VI.

Przestrzenne zróżnicowanie jakości terenów użytkowanych rolniczo wskazuje, że koncentracja gleb najbardziej przydatnych dla rolnictwa występuje w środkowej części gminy (przewaga kl. IIIa i IIIb) Grunty orne średnio korzystne dla upraw rolných występują w rejonie wsi: Chrapoń, Chromakowo, Lutocin, Mojnowo, Przeradz Nowy, Przeradz Wielki, Seroki, Siemcichy, ze znacznym udziałem gleb kl. IVa i IVb.

Gleby słabe jakościowo występują na obszarze całej gminy, jednak ich największe arealy skupione są w obrębie wsi: Jonne i Pietrzyk (ponad 50% zajmuje kl. VI). Grunty te o niskiej efektywności produkcji rolnej mogą być w pierwszej kolejności wykorzystane na cele nierolnicze, najlepiej pod zalesienie.

Grunty rolne podlegające ochronie przed zmianą rolniczego użytkowania na cele nierolnicze zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolných i leśnych (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. nr 121 poz. 1266 z późn. zm.) obejmują:

- gleby zaliczane do I-III klasy bonitacyjnej, jeśli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia wynosi ponad 0,5 ha (wymagana jest zgoda Ministra Rolnictwa),

Dominującą formą własności jest sektor gospodarki indywidualnej, do której należy ok. 97 % powierzchni użytków rolnych w gminie.

Według danych spisu rolnego 2010r. na obszarze gminy było 809 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym 795 o powierzchni powyżej 1 ha. Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa wynosiła w gminie 12,27 ha (w tym 11,2 ha użytków rolnych) i była wyższa w porównaniu do średniej w powiecie żuromińskim – 11,86 ha, w tym 10,14 ha użytków rolnych.

Strukturę obszarową gospodarstw rolnych w gm. Lutocin wg danych spisu rolnego 2010r. przedstawia poniższe zestawienie:

Grupy obszarowe gospodarstw	Liczba gospodarstw	Struktura %
Do 1 ha	44	5,4
1-5 ha	137	16,9
5-10 ha	203	25,1
10-15	220	27,2
15 i więcej ha	205	25,3
Razem	809	100,0

Powyższe dane wskazują, że na obszarze gminy przeważają gospodarstwa średnie i duże w grupach obszarowych powyżej 10ha, które stanowią ok. 52% ogółu gospodarstw (powiat ok. 38%).

W porównaniu do danych spisu powszechnego 1988 r. na terenie gminy liczba indywidualnych gospodarstw (o pow. powyżej 1 ha) zmniejszyła się z 917 w 1988 r. do 765 w 2010 r.. Istotne zmiany w strukturze obszarowej gospodarstw indywidualnych odnotowano po 1996 roku, co przedstawia poniższe zestawienie:

Grupy obszarowe gospodarstw	1988r.		1996r.		2010r.	
	Liczba gospodarstw	Struktura %	Liczba gospodarstw	Struktura %	Liczba gospodarstw	Struktura%
1 -5ha	111	12,1	152	17,2	137	17,9
5 -10 ha	287	31,3	290	32,9	203	26,5
10-15 ha	326	35,5	279	31,6	220	28,8
15 ha i więcej	193	21,1	162	18,3	205	26,8
Razem	917	100,0	883	100,0	765	100,0

Powyższe dane wskazują na wzrost liczby gospodarstw większych obszarowo o pow. powyżej 15 ha z ok. 18,3% w 1988r. do ok. 27% w 2010 r. oraz zmniejszeniu się udziału i liczby gospodarstw w grupach obszarowych 5-15 ha.

Na terenie gm. Lutocin w produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, które zajmują ok. 85% powierzchni zasiewów (wg spisu rolnego 2010r.) W grupie roślin zbożowych przeważa uprawa żyta i mieszanek zbożowych. Na gruntach lepszych jakościowo uprawiane są buraki cukrowe i pszenica. Pod uprawę ziemniaków przeznaczane jest tylko ok. 2% pow. zasiewów (ok. 120ha).

W produkcji zwierzęcej przeważa chów bydła i trzody chlewnej. Stan pogłowia zwierząt gospodarskich wg spisu rolnego 2010r przedstawiał się następująco:

- bydło ogółem – 10,3 tys. szt., w tym krowy – 5,5 tys. szt.
- trzoda chlewna – 60,5 tys. szt.
- drób – 581,8 tys. szt.

Obsada zwierząt na 100 ha użytków rolnych wynosiła: bydło – 113,7 szt. (powiat żuromiński – 84,9 szt.), trzoda chlewna – 667,2 szt. (powiat – 298,9 szt.). Wielkości te świadczą o wyższym poziomie produkcji zwierzęcej, zarówno w zakresie chowu bydła jak i trzody chlewnej w porównaniu do powiatu żuromińskiego. Ponadto dane spisu rolnego wskazują, że 73% gospodarstw prowadzi chów bydła, a 46% chów trzody chlewnej.

Decyzje administracyjne (o warunkach zabudowy) wydane w okresie od 2005 roku do chwili obecnej wskazują na tworzenie warunków w gospodarstwach dalszego rozwoju produkcji zwierzęcej. Koncentrację przestrzenną produkcji zwierzęcej obrazuje poniższe zestawienie:

L.p.	Sołectwo	Nr działki ew.	Wielkość obsady DJP	Rodzaj produkcji
1	2	3	4	5
1.	Chrapoń	170/2	420	trzoda
2.	Obręb	216	84	trzoda
		81,82	84	trzoda
		85	84	trzoda
		307	95	trzoda
		205,206	42	trzoda
3.	Jonne	74/1	189	trzoda
		70/3	189	trzoda
		532	360	drób
4.	Seroki	178	160	bydło
5.	Felcyn	208	60	bydło
		207/1, 207/2	60	bydło
6.	Swojęcín	271,272	560	trzoda
		84/1	240	drób
		139/1	273	trzoda
		106/2	196	trzoda
		106/1	196	trzoda
		84/1	240	drób
		290/1	98	trzoda

1	2	3	4	5
		124 179 268 211	266 70 40 120	trzoda trzoda drób trzoda
7.	Chromakowo	447 446/1; 446/2	750 126	drób trzoda
8.	Głęboka	10	266	trzoda
9.	Przeradz Wielki	41 36 51	203 120 40	trzoda trzoda bydło
10.	Zimolza	51 436	203 112	trzoda trzoda
11.	Przeradz Mały	331; 332 369	40 120	bydło drób
12.	Mojnowo	116 259 181 161 260	56 50 40 120 60	bydło bydło bydło drób bydło
13	Szoniec	129; 130	60	bydło
14.	Dębówka	102	133	trzoda
15.	Psota	115 129; 130	60 60	bydło bydło
16.	Lutocin	239	200	trzoda
17.	Siemcichy	263 373	60 60	bydło bydło

W zakresie specjalistycznej produkcji rolnej na terenie gminy dominuje chów bydła i trzody chlewnej.

Kierunki produkcji rolnej i uzyskiwane wyniki powiązane są uwarunkowaniami glebowymi na obszarze gminy. Wyróżnia się południowo-wschodni i wschodni rejon gminy, gdzie przeważają grunty słabe jakościowo a jednocześnie jest to najbardziej towarowy rejon gminy. Istniejące zainwestowanie (chlewnie, obory, kurniki) wskazują, że produkcja zwierzęca jest słabo powiązana z produkcją roślinną i często posiada charakter przemysłowy.

Zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej (nawozy, pasze, środki ochrony roślin) prowadzą prywatne jednostki gospodarcze (wykorzystujące byłą bazę SKR) w Lutocinie. Skup surowców rolniczych prowadzony jest głównie przez zakłady przetwórcze. Mleko skupują głównie mleczarnie w Żurominie i Sierpcu poprzez istniejące zlewnie mleka lub bezpośrednio z gospodarstw. Żywiec wieprzowy i wołowy zbywany jest przez rolników w lokalnych punktach skupu przy prywatnych ubojniach oraz kupowany jest przez agencje pośredniczące w dostawie żywca do Zakładów Mięsnych w Sierpcu i Morlinach k/Ostródy.

Obsługę weterynaryjną dla obszaru całej gminy pełnią zakłady prywatne zlokalizowane we wsi Lutocin.

Głównym ośrodkiem skupiającym usługi dla rolnictwa jest wieś gminna Lutocin. Rolnicy korzystają również z usług zlokalizowanych na terenie miasta Żuromina, Bieżunia i Sierpca. Na terenie gminy nie występują przeszkody w zakresie organizacji punktów obrotu produktami rolniczymi, jak i punktów zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na dziedzictwo kulturowe gminy Lutocin składają się:

- obiekty zabytkowe objęte ochroną konserwatorską,
 - zabytkowe założenia zieleni,
 - zabytki architektury i budownictwa,
 - zabytki sztuki sepulkralnej,
 - stanowiska archeologiczne.
- Obiekty włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

Miejscowość	Rodzaj obiektu
Chromakowo	Zespół dworski: - dwór mur. l.80-te XIX w. - park k. XIX w.
Lutocin ul. Kościuszki ul. Poniatowskiego ul. Wyzwolenia	Kościół paraf. rzym.-katol. p.w. św. Mateusza Dom nr 24 drewn. 1 ćw. XX w. Kapliczka przydrożna mur. 2 poł. XIX w. Cmentarz parafialny rzym.-kat. 2 poł. XIX w.
Zimolza	Krzyż przydrożny drewn. 1815

Do włączenia do wojewódzkiej ewidencji zabytków planowane są następujące obiekty:

Miejscowość	Rodzaj obiektu
1	2
Chrapoń	- Krzyż przydrożny drewn., 1815 - Kapliczka przydrożna, mur., 1927
Lutocin	Zespół kościoła paraf. rzym.-katol. p.w. św. Mateusza - dzwonnica, mur., XIX/XX w. - cmentarz przykościelny - brama w ogrodzeniu, mur., 2 poł. XIX w.

1	2
Lutocin	Pl. Kościuszki: - dom nr 1, drewn., l.20, 30-te XX w. - dom nr 2, mur., 1 ćw. XX w. - dom nr 26, drewn., 1 ćw. XX w. ul. Szkolna: - kapliczka przydrożna, mur., 2 poł. XIX w.
Mojnowo	- dom nr 7, mur., XIX/XX w. - dom nr 11, drewn., 1 ćw. XX w. - dom nr 16, mur., 1 ćw. XX w. - dom nr 30, mur., XIX/XX w. - dom nr 36, mur., 1 ćw. XX w. - dom nr 41, drewn., 1 ćw. XX w.
Przeradz Mały	- dom nr 1, drewn., l. 20, 30-te XX w. - dom nr 8, drewn., XIX/XX w. - dom nr 19, drewn., l. 20, 30-te XX w. - dom nr 20, drewn., l. 20, 30-te XX w. - dom nr 27, drewn., 1 ćw. XX w. - dom nr 30, mur., 1 ćw. XX w.
Przeradz Wielki	- dom nr 26, drewn., 1 ćw. XX w.
Swojęcín	- dom nr 1, drewn., 1 ćw. XX w. - dom nr 8, mur., 1 ćw. XX w.
Zimolza	Krzyż przydrożny, mur. 1932

- Na terenie gminy Lutocin znajdują się dwa parki podworskie w miejscowościach: Chromakowo z II połowy XIX w. i Szoniec z około 1900 roku, które wymagają ochrony oraz rewaloryzacji. Szczególnie cenny jest zabytkowy park w Chromakowie o powierzchni 5,4 ha, na terenie którego zachowała się duża ilość drzew o charakterze pomników przyrody.
- Nielicznie występujące na terenie gminy zabytkowe obiekty architektury i budownictwa zostały przeniesione do skansenu w Sierpcu.
- Gminna ewidencja zabytków obejmuje obiekty: w Chromakowie - dwór mur. l. 80-te XIX w. oraz park k. XIX w.; w Lutocinie – kościół paraf. rzym.-katol. p.w. św. Mateusza, dom nr 24, drewn. 1 ćw. XX w. przy Pl. Kościuszki, kapliczkę przydrożną mur. 2 poł. XIX w. przy ul. Poniatowskiego oraz cmentarz parafialny rzym.-kat. 2 poł. XIX w. przy ul. Wyzwolenia; w Zimolzie – krzyż przydrożny, drewn. 1815.
- Na terenie gminy nie ma charakterystycznego zdobnictwa czy szczególnych form zabudowy. Jedynym przejawem sztuki ludowej są kapliczki i krzyże przydrożne wymagające ochrony (brak ich inwentaryzacji). Zinwentaryzowane zabytki ruchome stanowią głównie elementy wyposażenie kościoła.

- W gminie Lutocin występują liczne stanowiska archeologiczne, które świadczą o pobycie ludzi na tym terenie w różnych okresach historyczno-kulturowych (okres rzymski, średniowiecze, nowożytność) a następnie o kształtowaniu się osadnictwa. Z uwagi na warunki naturalne (duże nawodnienie terenów ograniczały możliwość pozyskiwania gruntów pod uprawy rolnicze) oraz znaczne odległości od ważniejszych traktów komunikacyjnych (najbliższy tego obszaru to szlak Biezuń – Szreńsk – Mława), gmina nie stanowiła korzystnego rejonu dla osadnictwa. Najstarsze informacje o poszczególnych miejscowościach pochodzą z lat: 1372 – Lutocin, 1408 – Przeradz Wielki, 1448 – Obręb, Seroki, Zimolza, 1450 – Boguszewiec.

Rozmieszczenie przestrzenne stanowisk archeologicznych przedstawia poniższe zestawienie:

L.p.	Obręb geodezyjny	Nr stanowiska archeologicznego
1	2	3
1.	Boguszewiec	40-54:11 41-54:1 41-54:2 41-54:3 41-54:4
2.	Chrapoń	40-54:7 40-54:6 40-54:5 40-54:4 40-54:10 40-54:3 40-54:9 40-54:8
3.	Chromakowo	40-55:17 40-55:18
4.	Elźbiecin	41-54:6 41-54:7
5.	Felcyn	41-55:19
6.	Głęboka	40-54:1 40-54:2
7.	Jonne	41-55:20 41-55:21 41-55:22

1	2	3
8.	Lutocin	41-54:5
9.	Mojnowo	40-55:19
10.	Obręb	40-55:12 41-55:6 41-55:7 41-55:5 41-55:8 41-55:9 41-55:10
11.	Pietrzyk	39-54:3
12.	Przeradz Mały	40-54:14
13.	Przeradz Wielki	40-54:13
14.	Psota	40-54:12
15.	Seroki	41-55:12 41-55:11 41-55:16 41-55:15 41-55:13 41-55:14
16.	Siemcichy	39-55:9
17.	Swojęcín	40-55:15 40-55:16 40-55:14 40-55:13
18.	Zimolza	41-55:17 41-55:18

6. Warunki i jakość życia mieszkańców

Według danych GUS (BDL) na koniec 2010 r. liczba mieszkańców wg faktycznego miejsca zamieszkania w gminie Lutocin wynosiła 4536 osób, co stanowi ok. 11% ludności powiatu żuromińskiego i około 0,1 % ludności województwa mazowieckiego. Pod względem wielkości zaludnienia gmina należy do mniejszych (4 miejsce na 6 gmin wiejskich) w powiecie żuromińskim. Według danych NSP 2011 liczba ludności gminy wynosiła 4615 osób. Wskaźnik gęstości zaludnienia - 36 osób/km² jest niższy od średniego wskaźnika dla powiatu żuromińskiego (ok. 49 osoby/km²).

Według danych GUS ruch naturalny w gm. Lutocin w latach 1990 – 2010 kształtował się następująco:

Rok	Ludność ogółem	Osoby		
		Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1990	5015	111	56	+ 55
1995	5069	81	69	+12
1998	4964	71	45	+26
2005	4642	57	63	- 6
2008	4549	58	45	+13
2010	4536	52	40	+12

Ruch naturalny w gminie charakteryzuje się dodatnim poziomem przyrostu naturalnego. Poziom migracji w gminie w latach 1990 – 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Rok	Napływ	Odływ	saldo
	osoby		
1990	67	129	-62
1995	50	116	-66
2005	36	51	-15
2008	32	37	-5
2010	20	45	-25

Gmina jest terenem odpływowym. Wymeldowania z gminy z pobytu stałego przewyższają zameldowania na pobyt stały (ujemne saldo migracji).

Struktura demograficzna gminy w 2010 roku na tle powiatu żuromińskiego według podstawowych grup wieku przedstawiała się następująco:

Grupy wieku	Gmina		Powiat żuromiński
	osoby	%	%
- przedprodukcyjna (0-17 lat)	1 008	22,3	21,2
- produkcyjna	2 611	57,6	61,0
(18-59 l. kobiety)	1 423		
(18-64 l. mężczyźni)	1 188		
- poprodukcyjna	910	20,1	17,9
(18-59 l. kobiety)	318		
(18-64 l. mężczyźni)	591		
Ogółem	4 529	100,0	100,0

Struktura ludności wg grup wieku w gminie jest mniej korzystna niż w powiecie żuromińskim. Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym jest stosunkowo wysoki – 20,1%, wobec 17,9% dla powiatu żuromińskiego. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wynosił w 2010 roku 73,5 (powiat żuromiński – 63,9).

Z analizy zatrudnienia wynika, że na terenie gminy rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania dla znacznej grupy mieszkańców. Liczba pracujących w rolnictwie (wg danych GUS BDL) kształtuje się na poziomie ok. 70%.

Na terenie gminy Lutocin działalność gospodarczą w 2011 roku prowadziło 166 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON.

Zmiany w liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wg form własności w latach 1995 -2011 przedstawia poniższe zestawienie:

Rok	Ogółem	Sektor		
		Publiczny	Prywatny	
			Razem	w tym osób fizycznych
1995	74	9	65	61
2005	154	11	143	129
2008	186	11	175	158
2010	180	10	170	153
2011	166	10	156	139

Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2010 roku wynosił dla gminy Lutocin – 39,7 (powiat żuromiński – 67,3). Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor prywatny – 156 tj. ok. 94 %. Z ogólnej liczby podmiotów sektora prywatnego – 156 (ok. 89,0%) zakładów prowadzona jest przez osoby fizyczne. Dominują zakłady związane z działalnością handlową (hurt i detal), budownictwem oraz rolnictwem.

Pod względem wielkości zatrudnienia przeważają zakłady małe zatrudniające do 10 osób. Do podmiotów zatrudniających ponad 10 osób należą: Urząd Gminy oraz szkoły. W strukturze przestrzennej gminy utrzymuje się tendencja koncentracji podmiotów w ośrodku gminnym. Ponadto pod względem ilości podmiotów gospodarczych wyróżniają się miejscowości Przeradz Mały, Chrapoń, Seroki, Swojęcín.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2011 roku wynosiła 379, w tym 178 stanowiły kobiety (47%). Wśród bezrobotnych dominującą grupę stanowią roczniki wieku 18 - 44 lata (ok. 90%). Jest to grupa najbardziej mobilna, o najwyższej aktywności produkcyjnej, najwyższej częstotliwości tworzenia gospodarstw domowych, największych potrzebach mieszkaniowych.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2005-2010 kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	Wskaźnik	Lata		
		2005	2008	2010
Ogółem	%	17,2	10,4	12,1
Mężczyźni	%	17,4	8,6	12,2
Kobiety	%	16,9	12,4	12,0

Rozmiary bezrobocia na terenie gminy w latach 1995 - 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Lata	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
1995	384
1996	297
1997	266
1998	254
2008	268
2010	316
2011	379

Natężenie bezrobocia w gminie utrzymuje się na wysokim poziomie i ma tendencję spadkową. Świadczy o tym wskaźnik bezrobocia (liczony w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym), który dla gminy w roku 2010 wynosił 12,1 %, a w roku 2005 – 17,2 %.

Warunki mieszkaniowe na terenie gminy Lutocin można określić jako dobre. Zasoby mieszkaniowe, według danych GUS na koniec 2010 roku, wynosiły 1145 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 106 251 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie wynosiła 92,8 m², (wobec 74,5 m² w 1997r.). Na jedno mieszkanie przypadało średnio 4 osoby. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę wynosiła 23 m². Na terenie gminy znajduje się 1 069 budynków mieszkalnych. Własność prywatna jest dominującą formą własności zasobów mieszkaniowych.

W latach 2005 -2010 oddano do użytku 8 mieszkań o łącznej powierzchni 1 796 m².

Rok	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa (m ² /1 mieszkanie)
2005	3	13	105,3
2008	3	15	114,7
2010	2	8	70,0

Warunki mieszkaniowe pod względem dostępności do infrastruktury technicznej są dobre, o czym świadczy wyposażenie mieszkań w instalacje - ok. 91% w wodociąg, ok. 75% posiada łazienkę a 70% mieszkań posiada centralne ogrzewanie. W porównaniu do 1997 roku warunki mieszkaniowe uległy znacznej poprawie. Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania o ok. 18,3 m², jak również o ok. 6,2 m² powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę.

Warunki życia mieszkańców określa również dostępność do podstawowych obiektów infrastruktury społecznej – wychowania przedszkolnego, oświaty, ochrony zdrowia, kultury.

W gminie funkcjonuje samorządowe przedszkole, zlokalizowane przy szkole podstawowej w Lutocinie.

W roku szkolnym 2011/2012 na terenie gminy funkcjonowały 3 szkoły podstawowe w miejscowościach: Lutocin z filią w sołectwie Chrapoń, „Swojęcín z filią w Jonnem oraz Przeradz Mały. Edukacja gimnazjalna dla potrzeb całej gminy oparta jest na bazie Samorządowego Gimnazjum w Lutocinie. Generalnie warunki nauczania w szkołach wymagają doinwestowania. Salą gimnastyczną dysponuje Samorządowe Gimnazjum w Lutocinie oraz szkoły podstawowe w Lutocinie i Swojęcínie, natomiast boiska sportowe znajdują się przy szkole podstawowej w Przeradzu Małym i Lutocinie.

Obsługę ludności gminy w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej zapewnia Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lutocinie prowadzony przez Radę Gminy. W zakresie hospitalizacji chorych i poszkodowanych poradnie lekarskie współpracują ze Szpitalem Powiatowym w Żurominie i ze Specjalistycznym Szpitalem Wojewódzkim w Ciechanowie. W miejscowości Lutocin zlokalizowana jest apteka prywatna.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej istnieje w miejscowości Lutocin. Ze świadczeń pomocy społecznej w ostatnich latach średniorocznie korzystało ok. 5 % mieszkańców gminy.

W zakresie kultury na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Lutocinie. Ponadto funkcje kulturotwórcze i integracyjne pełnią świetlice wiejskie i strażnice OSP znajdujące się w miejscowościach: Jonne, Zimolza, Obręb, Swojęcín, Chromakowo, Dębówka, Szoniec, Pietrzyk, Boguszewiec, Felcyn, Seroki, Mojnowo, Siemcichy, Chrapoń, Przeradz Mały i Przeradz Wielki.

Obiekty sakralne występują: w Lutocinie - kościół i Pietrzyk - kaplica.

O rozwoju społeczno-gospodarczym gminy świadczą uzyskiwane dochody i ponoszone wydatki.

Według danych GUS Banku Danych Lokalnych dochody gminy w 2011 roku wynosiły ogółem 13398,3 tys. zł. Dochody własne to 3412,2 tys. zł, w tym:

- podatek rolny - 8,6%
- podatek od nieruchomości - 10%
- podatek od środków transportu - 0,9%
- podatek leśny - 1,5%
- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw - 22,7%
- podatek od czynności cywilnoprawnych - 1,3%
- opłata skarbową - 0,6%
- udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa - 21,0%

Dochody ogółem i własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle powiatu żuromińskiego kształtują się następująco:

Rok	Gmina		Powiat żuromiński	
	dochody ogółem (zł)	dochody własne (zł)	dochody ogółem	dochody własne
2008	2 589,1	451,98	2 419,2	714,16
2010	3 600,0	1404,49	2 603,91	759,77

Według danych statystycznych struktura wydatków budżetowych w latach 2008 – 2011 kształtowała się następująco:

Rok	Ogółem		W tym:					
			wydatki inwestycyjne		wydatki bieżące		bieżące na wynagrodzenia	
	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%	tys. zł.	%
2008	11376,1	100,0	1261,3	11,1	10114,8	88,9	4243,4	37,3
2009	14893,5	100,0	5005,7	33,6	9887,7	66,4	4621,9	31,0
2010	17691,3	100,0	6909,6	39,0	10781,7	61,0	5127,7	29,0
2011	12555,0	100,0	1232,3	9,8	11322,7	90,2	5607,2	44,7

W strukturze wydatków w latach 2008-2011 największą pozycję stanowią wydatki bieżące, w których wydatki na wynagrodzenia kształtują się na poziomie od ok. 29% do ok. 45%.

Struktura wydatków wybranych działów gospodarki narodowej w 2010 roku kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	tys. zł	%
Ogółem	17691,3	100,0
w tym:		
- transport i łączność	1306,3	7,4
- gospodarka komunalna, ochrona środowiska	5660,0	32,0
- gospodarka mieszkaniowa	57,1	0,3
- oświata i wychowanie	5322,0	30,1
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	127,8	0,7
- ochrona zdrowia	30,8	0,2
- pomoc i opieka społeczna	2066,8	11,7
- kultura fizyczna i sport	-	-
- administracja publiczna	1929,5	10,9
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	431,4	2,4

Jak wynika z powyższego zestawienia w strukturze wydatków w 2010 roku największą pozycję stanowiły wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (budowa oczyszczalni ścieków) oraz na cele oświatowe. Znaczącą pozycję zajmuje również pomoc i opieka społeczna.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki w gminie kształtują się na poziomie 2 504,1 zł w 2008 roku a w 2010 roku – 3921,2 zł.

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i mienia

Na terenie gminy Lutocin nie występują zagrożenia związane z występowaniem powodzi, uciążliwościami komunikacyjnymi. Brak jest również zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Nad porządkiem publicznym czuwa Komisariat Policji w Bieżuniu, zaś nad zagrożeniem pożarowym – jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Lutocinie, Przeradzu Małym Pietrzyku, Chromakowie i Jonnem.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Analiza uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy wskazuje na jej rolniczy charakter. Rozwijanie produkcji rolniczej wymaga wdrażania nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych. Wytwarzanie dobrych jakościowo produktów rolnych zapewniać powinno odpowiedni poziom dochodów producentom jak i sprzyjać powstawaniu pozarolniczych form gospodarowania, przy równoczesnym zachowaniu równowagi ekologicznej terenu. Potrzeby rozwoju gminy związane są zatem z dostosowaniem infrastruktury technicznej i społecznej zapewniającej odpowiednie warunki życia mieszkańców oraz tworzeniem warunków dla przetwórstwa rolniczego i przedsiębiorczości pozarolniczej. Realizacja potrzeb związana jest z odpowiednim określeniem funkcji terenów wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wnioski złożone przez instytucje, na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy z dn. 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczą uwzględnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy problematyki wynikającej z przepisów szczególnych.

Możliwości rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego określają następujące czynniki:

- warunki sprzyjające specjalizacji indywidualnych gospodarstw rolnych głównie w produkcji zwierzęcej – bydła mlecznego (bliskość mleczarni i stosunkowo dużo użytków zielonych) i trzody chlewnej oraz drobiu,
- korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb (nie stwierdzono zanieczyszczeń metalami ciężkimi) oraz brak obiektów uciążliwych to możliwość rozwoju produkcji żywności o wysokich parametrach jakościowych tzw. „zdrowej żywności”,

- dogodne warunki (średnia wielkość gospodarstwa 11,2 ha użytków rolnych) dla tworzenia małych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego powiązanych bezpośrednio z gospodarstwem rolnym,
- rezerwy wody dobrej jakości w ujęciach głębinowych oraz potencjalne możliwości budowy nowych ujęć (północno-zachodni i południowo-zachodni rejon),
- walory środowiska przyrodniczo-krajobrazowego (znaczące kompleksy terenów otwartych – lasy ok. 20%, obszary chronionego krajobrazu) oraz ich mała degradacja mogą stanowić podstawę rozwoju turystyki i wypoczynku,
- dość korzystne położenie gminy w systemie komunikacji drogowej – drogi wojewódzkie: nr 541 Lubawa - Żuromin - Sierpc - Dobrzyń n.Wisłą i nr 563 Rypin - Żuromin - Mława, wiążące teren gminy z miastami powiatowymi Żurominem i Sierpcem oraz drogami krajowymi nr 7 relacji Gdańsk-Warszawa i nr 10 relacji Płońsk – Bydgoszcz - Szczecin,
- wykształcona, w stopniu zapewniającym dobre powiązania wewnątrz gminne sieć dróg publicznych układu nadrzędnego oraz dróg gminnych i lokalnych, pomimo jeszcze nieodpowiedniej ich jakości technicznej.

9. Stan prawny gruntów

Stan prawny gruntów analizowano na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Lutocinie. W strukturze własności użytków rolnych dominuje własność prywatna. W posiadaniu właścicieli gospodarstw rolnych znajduje się ok. 97% powierzchni użytków rolnych. W strukturze własności terenów leśnych przeważa własność Skarbu Państwa. Około 70% gruntów leśnych należy do Skarbu Państwa.

Potrzeba pozyskania przez gminę nowych gruntów związana będzie przede wszystkim z poprawą stanu technicznego dróg gminnych (rozbudowa, modernizacja).

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze gminy Lutocin występują obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych:

- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. 2009 Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) – omówione w pkt 3.8
 - Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry,
 - obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki,
 - pomnik przyrody ożywionej - aleja lip drobnolistnych;
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) – omówione w pkt 5.
 - zabytkowy park podworski,
 - stanowiska archeologiczne,
 - obiekty ujęte w rejestrze zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków;
- ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.)
 - strefy ochronne ujęć wody;

- ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.)
 - grunty klasy II-III,
 - tereny lasów;
- ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.)
 - tereny lasów ochronnych.

11. Występowanie naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy Lutocin nie występują obszary zagrożeń geologicznych.

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

12.1. Złóża kopalin

Zgodnie z Bilansem kopalin i zasobów wód podziemnych w Polsce (stan na 31.12.2011 rok) na terenie gminy Lutocin nie występują udokumentowane złoża kopalin. Dużym ograniczeniem dla ewentualnej eksploatacji surowców z terenu gminy Lutocin jest jej położenie w Obszarze Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry, na którym obowiązuje między innymi „zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu”. Na niewielkim, południowo-wschodnim fragmencie gminy położonym w Nadwkrzańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu zakaz ten nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru na powierzchni nie przekraczającej 2 ha przy przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³, jeżeli działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych – zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze oraz zgodnie z ustaleniami wynikającymi z zatwierdzonych dokumentacji geologicznych.

12.2. Zasoby wód podziemnych

Istniejące na terenie gminy Lutocin dwa wodociągi wiejskie mające podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę oparte są o miejscowe, udokumentowane zasoby wód podziemnych. Ujęcia wody znajdują się w miejscowości gminnej oraz w Siemcicach. Jedynie do miejscowości Pietrzyk w północnej części gminy woda doprowadzana jest z sąsiedniej gminy Żuromin, z ujęcia wody w Raczynach.

Źródłem wody dla wodociągów jest czwartorzędowy poziom wodonośny, w obrębie którego występują dwie użytkowe warstwy wodonośne. Górna warstwa związana jest z piaskami występującymi na głębokości około 30-50 m, natomiast dolna warstwa związana jest z piaskami występującymi w spągu czwartorzędu na głębokości około 70-90 m. Warstwy te nie posiadają bezpośredniego kontaktu hydraulicznego, natomiast zbliżony poziom, na którym stabilizuje się zwierciadło wody wskazuje na to, że warstwy te mają wspólne obszary zasilania i drenażu

Z uwagi na usytuowanie studni oraz lokalne warunki hydrogeologiczne, poza strefami ochrony bezpośredniej wokół ujęcia wody w miejscowości Siemcichy ustanowiono strefy ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej z zakazem lokalizowania w ich granicach obiektów mogących ujemnie wpływać na jakość wód podziemnych.

Strefy pośrednie ujęć wody obejmują pojedynczą zabudowę oraz - w większym zakresie - tereny upraw polowych. Strefę tę wyznacza 25 letni czas wymiany wód oraz ich kierunek spływu. Na tych obszarach konieczne jest odpowiednie, zabezpieczające przed zanieczyszczeniem wody podziemne, gospodarowanie na powierzchni.

13. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Według informacji uzyskanych z Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie (pismo WAR.511.27A.12.AM.1167 z dnia 07.05.2012 r.), baz danych Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie (m. in. MIDAS, Rejestr Obszarów Górniczych) oraz informacji uzyskanych z Urzędu Gminy, na terenie gminy Lutocin nie występują tereny górnicze.

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

14.1. System komunikacji

Powiązania komunikacyjne

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 541 Lubawa – Żuromin – Sierpc - Dobrzyń n. Wisłą i nr 563 Rypin – Żuromin - Mława. Stanowią one podstawowe powiązanie komunikacyjne terenu gminy z sąsiednimi obszarami oraz połączenie z drogą krajową nr 7 Gdańsk-Warszawa i nr 10 Płońsk – Bydgoszcz - Szczecin. Komunikację z terenami sąsiednich gmin oraz główne powiązania wewnętrzne uzupełnia sieć dróg powiatowych, stanowiąc wraz z drogami wojewódzkimi nadrzędny układ powiązań drogowych

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższej położone stacje kolejowe znajdują się:

- w Mławie oddalonej ok. 48 km od Lutocina, na magistrali kolejowej E 65 Gdańsk - Warszawa,
- w Sierpcu oddalonym ok. 16 km od Lutocina - stacja na linii kolejowej Nasielsk – Toruń.

W zakresie komunikacji zbiorowej głównym przewoźnikiem jest PKS, obsługujący większość miejscowości na terenie gminy.

Nadrzędny układ komunikacyjny

Droga wojewódzka nr 541 Lubawa – Żuromin – Sierpc - Dobrzyń n. Wisłą przebiega w południo - wschodniej części gminy, na długości ok. 2,8 km, przez teren miejscowości Jonne. Prowadzi ruch o charakterze głównie tranzytowym.

W północnej części gminy na długości ok. 4,0 km (przez teren miejscowości Pietrzyk) przebiega *droga wojewódzka* nr 563 Rypin – Żuromin - Mława. Prowadzi ruch o charakterze głównie gospodarczym.

Drogi wojewódzkie posiadają nawierzchnię utwardzoną - bitumiczną, wymagającą prowadzenia bieżących robót konserwacyjno – utrzymaniowych.

Sieć dróg powiatowych o łącznej długości około 55 km na terenie gminy stanowią drogi:

- nr 4617W Jasiony –Syberia – Płociczno (dł. na terenie gminy ok. 2,0 km),

- nr 4618W Pietrzyk – Szoniec - Dębówka, (dł. ok. 6,2 km),
- nr 4619W Mościska- granica województwa- Chrapoń – Lutocin (dł. ok. 6,8 km),
- nr 4620W Poniatowo- Lutocin – granica województwa – Września - Borowo (dł. ok. 10,9 km),
- nr 4621W Chromakowo – Mojnowo - Lutocin, (dł. ok. 7,1 km),
- nr 4622W Lutocin – Zimolza – do drogi nr 541 (dł. ok. 6,1 km),
- nr 4623W Lutocin – Elźbiecin – Jonne (dł. ok. 5,7 km),
- nr 4624W Swojęcín – Obręb – Jonne – do drogi nr 541 (dł. ok. 7,7 km),
- nr 4625W Poniatowo – Swojęcín – Biezuń (dł. ok. 2,6 km).

Drogi powiatowe posiadają nawierzchnię utwardzoną bitumiczną. Są to jednak drogi o wąskich jezdniach i często bez poboczy, nie spełniające wymaganych parametrów technicznych. Stan techniczny tych dróg jest stosunkowo słaby. Drogi układu nadrzędnego obsługują większość miejscowości w gminie.

Drogi gminne i stacje paliw

Drogi gminne o łącznej długości ok. 68 km stanowią uzupełnienie nadrzędnego układu drogowego gminy. Obsługują mniejsze wsie i zabudowę rozproszoną oraz stanowią połączenia między jednostkami osadniczymi i ułatwiają dojazdy do użytków rolnych. W większości posiadają nawierzchnię gruntową i żwirową. Tylko 20 km tych dróg posiada nawierzchnię bitumiczną.

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje paliw płynnych: w Lutocinie przy drodze powiatowej nr 4620W i w Swojęcínie przy drodze powiatowej nr 4625W.

14.2. Systemy infrastruktury technicznej

14.2.1. Elektroenergetyka

Odbiorcy na terenie gminy zaopatrywani są w energię elektryczną z GPZ-u 110/15kV w Żurominie zasilanej napowietrzną linią przesyłową WN 110 kV Sierpc - Żuromin i dalej w kierunku Działdowa i Nidzicy. Linia ta przebiega przez obszary wsi: Felcyn, Jonne, Zimolza, Seroki, Obręb i Swojęcín na długości około 10,4 km.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. (Dz. U nr 192, poz. 1882 i 1883) ze względu na oddziaływanie linii elektroenergetycznej 110 kV należy zachować bezpieczną odległość lokalizacji budynków mieszkalnych. Przyjmuje się, że bezpieczną odległością budynków mieszkalnych od skrajnych przewodów linii napowietrznej 110kV jest 14,5m. Zastosowanie mniejszej odległości wymaga każdorazowo przeprowadzenia procedury pomiarowej określonej ww. Rozporządzeniu.

Energia elektryczna rozprowadzana jest od GPZ poprzez sieć rozdzielczą napowietrznych linii SN 15 kV i stacje transformatorowe 15/0,4 kV, a od nich poprzez sieć odbiorczą niskiego napięcia (220/380 V) do odbiorców, głównie liniami napowietrznymi. Linie kablowe realizowane są przede wszystkim na obszarze większych miejscowości o zwartej zabudowie.

Dostawy energii elektrycznej pokrywają zapotrzebowanie na terenie gminy. Działania rejonów energetycznych polegają głównie na utrzymaniu ciągłości dostaw energii, konserwacji urządzeń i linii, rozbudowie linii kablowych (w rejonach skupisk odbiorców).

W celu zmniejszenia awaryjności układu ważna jest sukcesywna wymiana linii na nowe o większych przekrojach i rozbudowa sieci stacji transformatorowych w celu skrócenia długości odbiorczych linii niskich napięć.

14.2.2. Gazownictwo

Na terenie gminy nie ma sieci gazu ziemnego. Mieszkańcy gminy zaopatrywani są w gaz butlowy propan-butan poprzez sieć punktów dystrybucji. W celu zaopatrzenia w gaz ziemny mieszkańców gmina Lutocin przystąpiła do Związku Gmin Północnego Mazowsza dla realizacji budowy gazociągu wraz z rozdzielnią gazu. Opracowana została koncepcja programowa gazyfikacji, w oparciu o którą będą możliwe dalsze działania techniczne zmierzające do zrealizowania sieci i urządzeń. Zgodnie z koncepcją docelowo źródłem zasilania w gaz ziemny sieciowy będzie gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Sierpc - Żuromin - Rybno, którego realizacja będzie częścią przedsięwzięcia budowy gazociągów zasilających miasta i gminy północnego Mazowsza. Od tego gazociągu, w południowej części gminy, będzie odgałęziony gazociąg zasilający wysokiego ciśnienia DN 100 do Lutocina, gdzie planowana jest realizacja stacji redukcyjno - pomiarowej I^o. Od stacji redukcyjno - pomiarowej, siecią rozdzielczą średniego ciśnienia gaz będzie rozprowadzony do odbiorców na terenie gminy.

14.2.3. Telekomunikacja

Łączność telefoniczna odbywa się głównie poprzez napowietrzne linie telefoniczne. Obecnie budowane i modernizowane sieci realizuje się jako linie kablowe. W zakresie telefonii komórkowej na terenie gminy działają stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej w Lutocinie (3) i we wsi Pietrzyk (1).

14.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa

Według danych GUS na koniec 2010 roku z wodociągów sieciowych o łącznej długości 108,2 km korzystało 3726 mieszkańców gminy Lutocin, co stanowi około 82,3% ludności. Dane z Urzędu Gminy (koniec 2012 r.) wskazują na dużo wyższy stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę: 97,8% ludności gminy korzystającej z sieci wodociągowej długości 114,2 km². Wodociągi wybudowane zostały na bazie ujęć wody w miejscowościach: Lutocin, Siemichy i Raczyny (gm. Żuromin).

W latach 2009-2010 wybudowana została w Lutocinie gminna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 130 m³/dobę oraz sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki ze 197 budynków mieszkalnych i budynków zbiorowego zamieszkania. Rozbudowa gminnej sieci kanalizacyjnej w granicach wyznaczonej Rozporządzeniem nr 7 Wojewody Mazowieckiego z dnia 21 marca 2007 r. aglomeracji Lutocin³, ograniczy do minimum niekontrolowane zrzuty

² Dane pochodzą z Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Żuromińskiego na lata 2009-2016 za lata 2009-20010 – Załącznik do Uchwały nr XIII/98/2011 Rady Powiatu Żuromińskiego z dnia 21.12.2011 r.

³ Rozporządzeniem nr 7 Wojewody Mazowieckiego z 21.03.2007r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Lutocin wyznaczona została aglomeracja Lutocin o równoważnej liczbie mieszkańców 2103, położona na terenie

ścieków oraz wyeliminuje stosowanie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, które stanowiły dotychczas główne zagrożenie dla jakości wód podziemnych.

Do końca roku 2003 przy Zakładzie Przetwórstwa Drobiu „DORPOL” w Serokach funkcjonowała przyzakładowa oczyszczalnia ścieków. Po upadłości zakładu istniejący obiekt nie jest eksploatowany.

14.2.5. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest jednym z najważniejszych problemów ekologicznych. Jest to spowodowane stale zwiększającą się masą powstających odpadów i nie wystarczającym ich gospodarczym wykorzystaniem. Do 2005 roku odpady komunalne składowane były na nie spełniającym wymogów ochrony środowiska wysypisku w rejonie wsi Boguszewiec. Zainstalowane piezometry pozwalają prowadzić stałą kontrolę wpływu obiektu na wody podziemne.

Na terenie gminy Lutocin funkcjonuje obecnie system odpłatnego odbioru odpadów zmieszanych z terenu każdej posesji. Odbiór odpadów od mieszkańców odbywa się w oparciu o zawarte umowy z Regionalnym Zakładem Gospodarki Odpadami w Rachocinie (pow. sierpecki).

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 65/2004 z dn. 07.06.2004 (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 217 z dn. 28.08.2004 poz. 5811) oraz Strategiczny Plan Rozwoju Powiatu Żuromińskiego do roku 2013 (aktualizacja na lata 2010 – 2013) przyjęty uchwałą Nr XXXIX/399/10 Rady Powiatu Żuromińskiego z dnia 29 lipca 2010 r., nie wskazują inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na obszarze gminy Lutocin.

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Na terenie gminy Lutocin nie występują tereny zagrożone powodzią.

gminy Lutocin, z oczyszczalnią ścieków komunalnych zlokalizowaną w miejscowości Lutocin. W skład aglomeracji wchodzi następujące miejscowości: Lutocin, Elźbiecin, Felcyn, Jonne, Seroki, Mojnowo i Parlin.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów

Podstawowe kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zmierzać będą do tworzenia warunków dla rozwoju podstawowej funkcji gminy tj. rolnictwa oraz aktywizacji gospodarczej poprzez przygotowanie oferty terenów dla funkcji usługowo – osadniczych i produkcyjnych. Korzystne uwarunkowania przestrzenne (istniejące zainwestowanie w rolnictwie, dostępność do dróg, uzbrojenie terenów, walory przyrodniczo-krajobrazowe) jednostek osadniczych Lutocin, Swojęcín wskazują na możliwości dalszego rozwoju funkcji rolniczej i związanego z nią przetwórstwa rolno-spożywczego. Podniesienie atrakcyjności krajobrazowej i rekreacyjnej terenu poprzez budowę w ramach małej retencji zbiornika retencyjnego w rejonie wsi Psota (w zlewni rzeki Chraponianki) może wpłynąć na rozwój usług turystyczno-wypoczynkowych. Zmiany w strukturze przestrzennej dotyczyć będą przede wszystkim zmniejszenia powierzchni użytków rolnych w wyniku wyznaczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową oraz pod zalesienia.

W zakresie zagospodarowania przestrzennego Studium ustala następujące kierunki działań:

- Zachowanie i rozwój wykształconych funkcji dla poszczególnych obszarów i jednostek osadniczych,
 - rozwój miejscowości Lutocin jako ośrodka obsługi ludności gminy,
 - zachowanie i aktywizacja funkcji mieszkaniowo-usługowej w miejscowości: Siemichy, Swojęcín, Chrapoń, Przeradz Mały, Jonne,
 - wykorzystanie lokalnych zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Zwiększanie terenów lasów i zadrzewień oraz wód powierzchniowych
- Modernizacja układu komunikacyjnego.

W strukturze przestrzennej gminy Lutocin wyróżnia się tereny o następującym przeznaczeniu:

- Tereny zabudowy mieszkaniowej. Zabudowa mieszkaniowa związana jest głównie z podstawową funkcją gminy (rolnictwo) i są to skupiska zabudowy zagrodowej lub pojedyncze siedliska rolnicze występujące na terenach użytkowanych rolniczo. W sąsiedztwie zabudowy zagrodowej często występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej przewiduje się możliwość modernizacji, rozbudowy, wymiany istniejących obiektów, lokalizacji nowych obiektów oraz lokalizacji usług nieuciążliwych dla środowiska a niezbędnych dla obsługi ludności. W Studium wskazano tereny preferowane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną w miejscowości Lutocin.
- Tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej przewidywane dla realizacji głównie zabudowy mieszkaniowej z możliwością lokalizacji obiektów usługowych i drobnych zakładów nieuciążliwych dla środowiska a niezbędnych dla obsługi ludności. Nowe tereny wskazano w obrębie wsi: Lutocin, Przeradz Nowy, Seroki. W istniejącej zabudowie przewiduje się możliwość modernizacji, rozbudowy, wymiany i lokalizacji nowych obiektów.

- Tereny zabudowy usługowej obejmują tereny istniejących i planowanych usług nieuciążliwych o charakterze publicznym (m.in. oświaty i wychowania, kultury, zdrowia i opieki społecznej, sportu i rekreacji, świetlice wiejskie, remizy OSP) i komercyjnym (m.in. handlu, gastronomi). Tereny takie występują w miejscowościach Lutocin, Chrapoń, Przeradz Mały, Siemcichy, Swojęcín, Jonne. Dopuszcza się lokalizację obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji. Nowe tereny zabudowy usługowej wskazano w miejscowości Lutocin, Jonne, Przeradz Nowy.
- Tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów – przeznaczone pod lokalizację bądź rozbudowę istniejących zakładów produkcyjnych, składów i magazynów oraz urządzeń infrastruktury technicznej i innych obiektów obsługi ludności i rolnictwa wymagających przed lokalizacją przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Dopuszcza się lokalizowanie funkcji mieszkaniowej dla właścicieli obiektów działalności produkcyjnej lub usługowej. Tereny takie wskazano w obrębie wsi: Lutocin, Przeradz Wielki, Chrapoń, Seroki, Jonne i Pietrzyk.
- Tereny zabudowy turystyczno-rekreacyjnej – obejmują istniejące i preferowane tereny pod lokalizację głównie obiektów turystycznych ogólnodostępnych jak i budownictwa letniskowego indywidualnego. Tereny takie wskazano w rejonie miejscowości Głęboka, Psota (projektowanego zbiornika retencyjnego) oraz miejscowości Boguszewiec.
- Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej obejmują oczyszczalnie ścieków, stacje ujęcia i uzdatniania wody, tereny dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.
- Tereny użytkowane rolniczo obejmują grunty orne, użytki zielone oraz zabudowę zagrodową a także drogi dojazdowe do pól. Zasady zagospodarowania określono w punkcie ... *Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.*
- Tereny specjalistycznej produkcji zwierzęcej obejmują zespoły budynków i urządzeń związanych z hodowlą i chowem głównie bydła i trzody chlewnej oraz drobiu. Studium dopuszcza lokalizację funkcji mieszkaniowej dla właściciela lub obsługi obiektów. Tereny takie występują we wsiach: Obręb, Jonne, Mojnów, Zimolza, Felcyn, Swojęcín, Lutocin, Chrapoń, Seroki, Chromakowo, Głęboka, Przeradz Wielki, Przeradz Mały, Szoniec, Psota, Siemcichy.
- Tereny zieleni i wód obejmują tereny lasów, zadrzewień i dolesień, cmentarzy, wód powierzchniowych i zieleni urządzonej. Obowiązują tu zasady zagospodarowania zgodnie z przeznaczeniem oraz przepisami szczególnymi. Dopuszcza się możliwość realizacji obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji po spełnieniu obowiązujących przepisów. Na terenie cmentarza dopuszcza się realizację obiektów kultu religijnego i małej architektury.

Wskazane w Studium przeznaczenie terenów może ulegać korektom na etapie opracowywania planów miejscowych. Rysunek Studium pt. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1 : 25 000 przedstawia w sposób zgeneralizowany użytkowanie terenów. Przeznaczenie terenów określa zatem funkcję dominującą (a nie wyłączną), która może być uzupełniana innymi funkcjami stosownie do uwarunkowań i przepisów odrębnych.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

W granicach objętych miejscowym planem zagospodarowania tj. część miejscowości Lutocin oraz wyszczególnione tereny we wsiach: Jonne, Przeradz Nowy, Swojęcín, Siemcichy, Felcyn, Zimolza, Seroki, Przeradz Wielki, Pietrzyk, zasady zagospodarowania określają ustalenia zawarte w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XX/107/2004 Rady Gminy w Lutocinie z dnia 30 listopada 2004r.).

W zakresie kształtowania zagospodarowania terenów przewidzianych do zainwestowania zgodnie ze wskazanym przeznaczeniem terenów, Studium określa następujące zasady:

- we wszystkich jednostkach osadniczych możliwa jest realizacja zabudowy mieszkaniowej lub mieszkaniowo - usługowej na wolnych działkach w terenach istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej,
- uzupełnianie zabudowy może następować pod warunkiem zachowania istniejącej linii zabudowy, charakteru i gabarytów sąsiedniej zabudowy,
- forma architektoniczna budynków mieszkalnych, mieszkalno-usługowych, usługowych oraz związanych z działalnością produkcyjną powinna harmonijnie wpisywać się w krajobraz, w szczególności w zakresie konstrukcji, formy, materiałów budowlanych i detali architektonicznych,
- zalecane standardy kształtowania zabudowy

Rodzaj zabudowy	Minimalna powierzchnia działki (m ²)	Maksymalna wysokość zabudowy	Minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej	Maksymalny wskaźnik zabudowy
Mieszkaniowa jednorodzinna	800	2 kondygnacje (12m)	60%	20%
Letniskowa	1500	2 kondygnacje (9m)	70%	20%
Mieszkaniowo-usługowa	1500	12m	30%	60%
Turystyczno-rekreacyjna	1500	12m	40%	40%
Usługowo-produkcyjno-magazynowa	1500	12m	20%	80%

- dopuszcza się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstwo od określonych w Studium wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenów maksymalnie do 20%,
- dla budynków mieszkalnych (również w zabudowie zagrodowej) i obiektów towarzyszących ustala się dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci do 45° a dla obiektów towarzyszących dopuszcza się stosowanie dachów jednospadowych o nachyleniu połaci do 30°,
- w zabudowie usługowej dopuszcza się funkcję mieszkaniową dla obsługi lub właściciela obiektu,

- w zabudowie zagrodowej budynki gospodarcze i inwentarskie jednokondygnacyjne z dachem jedno- lub dwuspadowym,
- na terenach zabudowy produkcyjnej i zagrodowej dopuszcza się wysokość obiektów wynikającą z wymogów technologicznych i konstrukcyjnych,
- dopuszcza się określanie innych wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenów wynikających z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub przepisów odrębnych,
- wskaźniki dotyczące minimalnej liczby miejsc postojowych dla samochodów osobowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:
 - a) dla zabudowy mieszkaniowej:
 - pensjonatowej – min. 1,5 m.p./pokój
 - jednorodzinnej – min. 2 m.p./mieszkanie
 - zagrodowej – min. 1 m.p./mieszkanie
 - b) dla zabudowy usługowej – min. 2m.p./100 m² pow. usługowej,
 - c) dla zabudowy przemysłowej i składowo - magazynowej – min. 2,5 m.p./10 zatrudnionych,
- zagospodarowanie terenów związanych z ciągami ekologicznymi powinno uwzględniać zachowanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych,
- w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej obowiązuje zakaz lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii,
- w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jednostek osadniczych należy zapewnić układ komunikacyjny umożliwiający dojazd o każdej porze roku, jednostek ochrony przeciwpożarowej do obiektów budowlanych.

Tereny wyłączone spod zabudowy

Do terenów wyłączonych z zabudowy Studium wskazuje strefy ochrony bezpośredniej od ujęć wód podziemnych (w miejscowości Lutocin i Siemcichy) ustanowione na podstawie odpowiednich decyzji.

Ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy dotyczą pasa o szerokości 100 m od linii brzegowej wód gdzie obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów budowlanych, za wyjątkiem lokalizowania urządzeń wodnych oraz obiektów służących do prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Ponadto ograniczenia wynikać mogą z ustanowienia na podstawie przepisów odrębnych stref ograniczonego użytkowania, stref ochronnych wokół linii wysokiego napięcia, wokół cmentarza.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego

3.1. Ochrona środowiska i jego zasobów

Położenie gminy Lutocin w całości w obszarze chronionego krajobrazu predysponuje ten obszar do lokalizacji funkcji przyjaznych środowisku - do organizacji przestrzeni w sposób maksymalnie ograniczający ingerencję w środowisko. Dla zrównoważonego rozwoju gminy konieczne jest:

- ochrona walorów i zasobów środowiska poprzez:
 - utrzymanie i kształtowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych, obejmujących aktywne biologiczne ekosystemy łąkowe, bagienne, wodne i leśne, które mają zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w środowisku przyrodniczym;
 - sukcesywne wprowadzanie zalesień, w szczególności na terenach porolnych i gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe;
 - kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. W przypadku niezbędnej wycinki drzew - wprowadzanie nasadzeń, które zrekompensują ubytki w drzewostanie;
 - utrzymywanie korytarzy ekologicznych o znaczeniu regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków;
 - maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne, wskazane użytkowanie łąkowe gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenowych;
 - eliminację czynników, które mogą ujemnie oddziaływać na chronione gatunki roślin i zwierząt w obszarze Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki. Są to: zamiana łąk na grunty orne, zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, nadmierne pogłębianie rowów melioracyjnych, zaśmiecanie oraz niszczenie runa leśnego;
 - ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenach o najwyższych wartościach bonitacyjnych gleb, ograniczanie rozpraszania zabudowy rolniczej i nierolniczej;
 - utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych oraz zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł i niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji;
 - ograniczanie działań zmierzających do zmiany istniejących stosunków wodnych oraz utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania łąk i pastwisk w rejonie torfowiska Siemcichy. Podjęcie działań w celu objęcia ochroną prawną najcenniejszych torfowisk w formie rezerwatu przyrody lub użytku ekologicznego;
 - ograniczanie niekorzystnych oddziaływań prowadzonych prac badawczych i prac budowlanych na środowisko poprzez m.in.: zawężanie pasa robót do koniecznego minimum, zabezpieczenia roślinności i drzew rosnących w sąsiedztwie terenów inwestycyjnych, lokalizowanie baz budowlano-materiałowych i transportowych w terenach, które posiadają zabezpieczenia przed ewentualną infiltracją zanieczyszczeń do środowiska wodnego lub na terenach niewrażliwych na zmiany stosunków wodnych;
- poprawa jakości środowiska poprzez:
 - ograniczanie tzw. „niskiej emisji” - w miejsce węgla zaleca się wykorzystanie paliw umownie „czystych” o mniejszej uciążliwości dla środowiska, w tym gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej;

- odpowiednie zagospodarowanie terenów wokół obiektów specjalistycznej produkcji zwierzęcej – utworzenie pasów zieleni izolacyjnej w celu łagodzenia (neutralizowania) uciążliwości, konfliktów funkcjonalno-przestrzennych i poprawę odczuć estetycznych;
- monitorowanie wpływu zrehabilitowanego wysypiska na terenie wsi Boguszewiec na wody podziemne;
- usprawnianie systemu odbioru, transportu i utylizacji odpadów powstających na terenie gminy, umożliwiającego odzysk surowców wtórnych;
- zachowanie dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych oraz jej modyfikacja – wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych oraz zalesień na gruntach słabych jakościowo;
- zakaz odprowadzania ścieków do gruntu, cieków wodnych, wód powierzchniowych i do urządzeń melioracyjnych;
- konieczność ograniczenia odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych do wód na obszarze szczególnie narażonym tj. w obrębach geodezyjnych o numerach: 143704_2.0005 - Dębówka; 143704_2.0010 - Lutocin; 143704_2.0016 - Przeradz Mały; 143704_2.0017 - Przeradz Wielki oraz 143704_2.0023 - Szoniec (fragment OSN Prawostronne dopływy Zb. Włocławek).

3.2. Prawna ochrona przyrody

Na terenie gminy Lutocin znajdują się przyrodnicze obszary i obiekty chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry i Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry obejmuje tj. około 12,5 tys. ha co stanowi 99,1% powierzchni gminy Lutocin. Pozostały obszar gminy objęty jest ochroną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry. Obejmuje tereny położone w południowo-wschodniej części gminy - na wschód od drogi wojewódzkiej nr 541 relacji Lubawa - Żuromin - Sierpc - Dobrzyń n.Wisłą. Zajmuje powierzchnię 113,75 ha co stanowi 0,9% ogólnej powierzchni gminy.

Zasady gospodarowania regulują rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego: nr 24 z dnia 15 kwietnia 2005 roku z późniejszymi zmianami (rozporządzenie nr 12 z dnia 3 kwietnia 2007 roku) oraz nr 23 z dnia 15 kwietnia 2005 roku z późniejszymi zmianami (rozporządzenie nr 60 z dnia 24 października 2008 roku). Dla zagospodarowania przestrzennego ważne są między innymi zakazy:

- zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy Prawo ochrony środowiska za wyjątkiem przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym;
- zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

- zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu. Zakaz ten w Nadwkrzańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru na powierzchni nie przekraczającej 2 ha przy przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³, jeżeli działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych – zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze;
 - zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
 - zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnoblotnych;
 - zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Zakaz ten nie dotyczy obowiązujących w dniu wejścia w życie rozporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- **Obszar Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki**

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki (PLB140008) wyznaczony został rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku. Na terenie gminy Lutocin znajduje się niewielki fragment tego obszaru. Obejmuje wschodnią część gminy o powierzchni 846,2 ha. W obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki stwierdzono występowanie co najmniej 24 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Według standardowego formularza danych opracowanego dla tego obszaru, ujemny wpływ na chronione tu gatunki roślin i zwierząt może mieć: zamiana łąk na grunty orne, zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, nadmierne pogłębianie rowów melioracyjnych, zaśmiecanie oraz niszczenie runa leśnego. Ochrona przestrzeni życiowej ptaków obejmuje zarówno zachowanie określonego typu krajobrazu, jak i zachowanie bądź odtworzenie niektórych elementów tego krajobrazu, a nawet elementów poszczególnych budujących go siedlisk. Szczegółowy zakres tej ochrony określony zostanie w sporządzanym dla obszaru Natura 2000 planie zadań ochronnych.
 - **aleja lip drobnolistnych w Chromakowie**

Rozporządzeniem Wojewody Mazowieckiego nr 33 z dnia 18 sierpnia 2008 roku na terenie gminy Lutocin za pomnik przyrody uznano aleję 70 lip drobnolistnych na terenie parku podworskiego w Chromakowie. Ochrona drzew w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzew. W ramach czynnej ochrony istnieje możliwość dokonywania zabiegów pielęgnacyjno-zabezpieczających zgodnych z ogólnie przyjętymi zasadami chirurgii drzew.

4. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- Rolnictwo pełnić będzie wiodącą funkcję w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gminy Lutocin.
- Zmniejszenie się ogólnej powierzchni użytków rolnych wynikać będzie z zalesienia gruntów najslabszych jakościowo, wzrostu powierzchni terenów zabudowanych oraz realizacji obiektów małej retencji w zlewni rzeki Chraponianki i Swojęcianki.
- Zapotrzebowanie na nowe tereny pod zagospodarowanie rolnicze (zagrody) wynikać będzie tylko ze zmiany lokalizacji istniejących siedlisk rolniczych lub w sporadycznych przypadkach z powstawania nowych gospodarstw na bazie gospodarstw likwidowanych. Nowe siedliska zabudowy zagrodowej mogą powstawać na terenach posiadających dostęp do drogi publicznej oraz wyposażonych w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej (energia elektryczna, sieć wodociągowa). Zabudowa mieszkaniowa i częściowo gospodarcza zanikających gospodarstw może być wykorzystana na inne cele niż rolnicze (funkcja mieszkaniowa nierolnicza, letniskowa, usługowa itp.).

Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- podstawowe formy użytkowania terenów rolnych to uprawy rolnicze, łąki i pastwiska, siedliska rolnicze, rowy i drogi dojazdowe do pól,
- w istniejącej zabudowie zagrodowej (również nie zaznaczonej na załączniku graficznym) i związanej z obsługą rolnictwa, dopuszcza się możliwość rozbudowy, przebudowy i modernizacji obiektów oraz lokalizacji usług,
- dopuszcza się lokalizację obiektów związanych z produkcją rolniczą na terenach rolnych bezpośrednio sąsiadujących z siedliskiem rolniczym,
- dopuszcza się przekształcanie istniejących siedlisk rolniczych w zgodności z przepisami odrębnymi, na cele mieszkaniowe, usługowe, magazynowo-składowe lub działalność produkcyjną, agroturystykę.
- dopuszcza się tworzenie nowej zabudowy zagrodowej, na działkach o minimalnej powierzchni 0,30 ha, bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym o powierzchni przekraczającej średnią wielkość gospodarstw rolnych w gminie (z wyłączeniem lasów i nieużytków),
- realizacja (rozbudowa i budowa) obiektów produkcji zwierzęcej (obory, chlewnie, kurniki) wymaga zachowania minimalnej odległości od zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi: 200m przy wielkości obsady 40-60 DJP; 500m przy wielkości obsady 61-150 DJP i 1000m przy wielkości obsady powyżej 150 DJP,
- dopuszcza się realizację dróg oraz napowietrznej i podziemnej sieci infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej, gazowej i energetycznej) wraz z urządzeniami niezbędnymi do ich funkcjonowania,
- ochrona systemów melioracyjnych przed zniszczeniem podczas realizacji inwestycji. Zmiana zmeliorowanych użytków rolnych na tereny budowlane wymaga przebudowy urządzeń melioracyjnych w uzgodnieniu z właściwym inspektorem WZMiUW,

- przeznaczanie pod zalesienie użytków rolnych o niskiej przydatności dla upraw rolniczych oraz nieużytków w pobliżu istniejących kompleksów leśnych lub zespołów zieleni wysokiej (również poza terenami wyznaczonymi na rysunku Studium),
- utrzymanie terenów zadrzewień śródpolnych oraz zespołów roślinności położonej nad ciekami wodnymi. Działania mogące zmienić stosunki wodne wymagają uzyskania pozwolenia wodno-prawnego.

Zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- ochrona i utrzymanie istniejących kompleksów leśnych,
- zachowanie istniejących rowów, oczek wodnych i dróg leśnych na terenach leśnych,
- na terenach preferowanych dolesień należy uwzględnić istniejące stanowiska archeologiczne oraz przebiegi liniowych urządzeń infrastruktury technicznej,
- zalesianie gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej, na wniosek właściciela, jeżeli spełniają warunki określone w przepisach odrębnych (poza terenami wyznaczonymi w Studium),
- prowadzenie gospodarki leśnej na terenach lasów ochronnych zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej,
- zakaz nowej zabudowy nie związanej z gospodarką leśną na terenach leśnych,
- dopuszcza się możliwość lokalizacji niezbędnych sieciowych elementów infrastruktury technicznej,
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasu oraz obowiązującymi przepisami szczególnymi.

5. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochronę środowiska kulturowego reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162 poz. 1568), która ustala nadzór Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków obejmujący wszelkie działania w obrębie obiektów zabytkowych lub w ich sąsiedztwie. Obiekty zabytkowe objęte ochroną konserwatorską wymienione zostały w części I. - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego pkt 5. *Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.*

- **Zasady ochrony obiektów i obszarów zabytkowych:**
 - utrzymanie odpowiedniego stanu zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - prowadzenie wszelkich prac inwestycyjnych przy obiektach włączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków wymaga uzyskania opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

- określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich ustaleń w zakresie zasad i metod ochrony zabytków i obiektów o wartościach kulturowych;
- zapewnienie właściwego użytkowania obiektów zagrożonych.
- Stanowiska archeologiczne (przedstawione zostały na załączniku graficznym Studium pt. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego), gdzie obowiązują następujące zasady:
 - uzgodnienie wszelkich zamierzeń inwestycyjnych z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków,
 - przeprowadzenie ratowniczych badań ratunkowych wykonywanych na koszt inwestora, po uzyskaniu pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
 - wprowadzenie odpowiednich ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego m.in. zakaz wprowadzania zalesień.

Ochroną obejmuje się również figurki i krzyże przydrożne, często również oznaczające miejsca dawnych mogił – powinny pozostać w miejscu ich usytuowania.

6. Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej

6.1. System komunikacji

Układ komunikacyjny warunkuje prawidłowy rozwój i funkcjonowanie struktury przestrzennej gminy. Zapewnia bowiem:

- powiązania zewnętrzne gminy z układem krajowym oraz z najbliższymi miastami i gminami sąsiednimi,
- wewnętrzną obsługę komunikacyjną,
- komunikację autobusową mieszkańców.

Istniejący układ drogowy gminy stanowi podstawę rozwiązań komunikacyjnych. W powiązaniach zewnętrznych gminy główne znaczenie będą mieć nadal drogi wojewódzkie: nr 563 relacji Rypin – Żuromin - Mława i nr 541 Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Biezuń – Sierpc - Dobrzyń n. Wisłą.

Istotną rolę w powiązaniach zewnętrznych pełnić będą również drogi powiatowe:

- nr 4617W Jasiony –Syberia – Płociczno,
- nr 4618W Pietrzyk – Szoniec - Dębówka,
- nr 4619W Mościska- granica województwa- Chrapoń – Lutocin,
- nr 4620W Poniatowo- Lutocin – granica województwa – Września - Borowo,
- nr 4621W Chromakowo – Mojnowo - Lutocin,
- nr 4622W Lutocin – Zimolza – do drogi nr 541
- nr 4623W Lutocin – Elżbiecin – Jonne,
- nr 4624W Swojęcín – Obręb – Jonne – do drogi nr 541,
- nr 4625W Poniatowo – Swojęcín – Biezuń.

Dla prawidłowego ich funkcjonowania niezbędna jest sukcesywna poprawa stanu technicznego w celu uzyskania parametrów dróg zbiorczych lub lokalnych.

Drogi gminne stanowiąc będą układ uzupełniający, który zapewnia powiązania jednostek osadniczych między sobą w powiązaniu z nadrzędnym układem komunikacyjnym. Należy dążyć do poprawy stanu technicznego tych dróg, które często posiadają nawierzchnię żwirową lub gruntową. Studium dopuszcza tworzenie nowych dróg gminnych poprawiających obsługę mieszkańców.

Duże znaczenie dla wykorzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych będzie miała realizacja ścieżek rowerowych. Mogą być prowadzone przy istniejących drogach powiatowych:

- nr 4618W Pietrzyk – Szoniec - Dębówka,
- nr 4619W Mościska- granica województwa- Chrapoń – Lutocin,
- nr 4623W Lutocin – Elżbiecin – Jonne,
- nr 4624W Swojęcín – Obręb – Jonne – do drogi nr 541,

oraz drogach gminnych i lokalnych w relacjach:

- Swojęcín – Chromakowo - Siemcichy-Przeradz Mały- Głęboka,
- Pietrzyk-Rynowo (gm. Lubowidz),
- Głęboka-Szczawno (gm. Skrwilno),
- Szoniec – Chrapoń - Boguszewiec- Lutocin.

Dopuszcza się lokalizację ścieżek rowerowych przy innych drogach gminnych przy zachowaniu niżej wymienionych zasad.

Ścieżki rowerowe mogą być realizowane jako:

- oddzielone fizycznie od jezdni i chodnika,
- pasy rowerowe wydzielone z jezdni lub chodnika,
- ciągi pieszo-rowerowe.

Wszystkie drogi przebiegające przez tereny zurbanizowane powinny być realizowane jako ulice z chodnikami i miejscami postojowymi w rejonie obiektów usługowych. W ramach prowadzonych modernizacji i przebudowy dróg należy uwzględnić budowę zatok autobusowych i wiat dla pasażerów, które są niezbędne dla komunikacji zbiorowej (autobusowej).

6.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Gospodarka wodno-ściekowa

- W zakresie zaopatrzenia w wodę ustala się:
 - rozbudowę sieci wodociągowej na obszarach: pozbawionych sieci wodociągowej (zabudowa kolonijna), w miarę identyfikowania potrzeb na terenach przeznaczonych do zabudowy i wyznaczonych w Studium oraz tam, gdzie standard obsługi jest niepełny (awaryjność zasilania w wodę, niskie ciśnienie);
 - na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę wykorzystywane będą wody podziemne, wody powierzchniowe mogą być wykorzystywane jedynie dla potrzeb rolnictwa i dla celów gospodarczych;

- wymagana jest ochrona ujęć wód podziemnych poprzez respektowanie ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ich ochrony.
- W zakresie odprowadzania ścieków ustala się:
 - sukcesywną rozbudowę istniejącej sieci kanalizacyjnej w granicach wyznaczonej aglomeracji Lutocin (miejscowości: Elźbiecin, Felcyn, Jonne, Seroki, Mojnowo i Parlin) na terenach przeznaczonych pod zabudowę i wyznaczonych w Studium;
 - z pozostałego obszaru gminy, tj. z terenów będących poza zasięgiem kanalizacji sieciowej, ścieki dowożone będą wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków w Lutocinie.
 - W przypadku udokumentowanych, korzystnych warunków gruntowo-wodnych zaleca się realizację indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków.

Elektroenergetyka

W zakresie systemu elektroenergetycznego ustala się:

- energia elektryczna na terenie gminy dostarczana będzie nadal z GPZ Żuromin 110/15kV poprzez sieć rozdzielczą napowietrznych linii SN 15 kV i stacje transformatorowe 15/0,4 kV, a od nich poprzez sieć odbiorczą niskiego napięcia do odbiorców,
- wzrost zapotrzebowania na energię wymagać będzie rozbudowy i modernizacji istniejącej sieci energetycznej niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych,
- wzdłuż napowietrznej linii przesyłowej WN 110 kV od strony Sierpca przez Żuromin (GPZ) w kierunku Działdowa i Nidzicy obowiązuje strefa, w której występują ograniczenia lokalizacji budynków mieszkalnych. Przyjmuje się, że bezpieczną odległością lokalizacji budynków mieszkalnych od skrajnych przewodów linii napowietrznej 110kV jest 14,5m. Zastosowanie mniejszej odległości wymaga każdorazowo przeprowadzenia procedury pomiarowej określonej w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. (Dz. U nr 192, poz. 1882 i 1883),
- na obszarze gminy możliwa jest lokalizacja urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych (słońce, biomasa), po spełnieniu warunków wynikających z przepisów odrębnych.

Telekomunikacja

Dostosowanie systemu telekomunikacyjnego do potrzeb mieszkańców gminy wymagać będzie:

- pełnego wykorzystania i utrzymania istniejących urządzeń, które spełniają obowiązujące standardy,
- rozbudowy istniejącej sieci abonenckiej w dostosowaniu do potrzeb potencjalnych abonentów,
- rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych odpowiednio do zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie.

W celu zwiększenia dostępności do sieci internetowej wskazuje się rozwój szeroko-pasmowego dostępu do Internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych oraz budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu.

Gazownictwo

W zakresie sieci gazowej ustala się możliwość zaopatrzenia mieszkańców gminy w gaz ziemny, w oparciu o opracowaną koncepcję programową gazyfikacji gminy (omówioną w części I Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego pkt. 14.2.2 Gazownictwo).

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami ustala się:

- docelowo cały obszar gminy powinien być objęty recyklingiem oraz zorganizowanym wywozem odpadów komunalnych, zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie;
- obowiązek zgodnego z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwiania odpadów – selekcję i gromadzenie odpadów na posesjach w urządzeniach przystosowanych do ich gromadzenia;
- selektywne zbieranie odpadów komunalnych obejmie co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, szkło metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji;
- unieszkodliwianie i zagospodarowywanie odpadów przemysłowych obciąża ich wytwórców. Wskazane jest wprowadzanie procesów technologicznych gwarantujących minimalizację ilości odpadów deponowanych na składowisku.

7. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Zakres inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym obejmuje:

- budowę, modernizację i rozbudowę publicznych obiektów ochrony zdrowia, oświaty, wychowania przedszkolnego, sportowych, opieki społecznej,
- modernizację i rozbudowę dróg gminnych,
- rozbudowę zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej,
- modernizację, rozbudowę, przebudowę linii elektroenergetycznych o znaczeniu lokalnym,
- ochronę nieruchomości i obiektów stanowiących dobra kultury w rozumieniu przepisów o ochronie dóbr kultury,
- utrzymanie cmentarza,
- realizację zadań z zakresu małej retencji w zlewni rzeki Chraponianki w rejonie wsi Psota oraz w zlewni rzeki Swojęcianki w rejonie miejscowości Obręb.

Zgodnie z potrzebami wynikającymi z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy Lutocin w Studium wskazuje się obszary inwestycji celu publicznego w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Elźbiecin, Felcyn, Jonne, Seroki, Mojnowo i Parlin.

8. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Obowiązujące dokumenty: plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 65/2004 z dn. 07.06.2004 (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 217 z dn. 28.08.2004 poz. 5811), Strategiczny Plan Rozwoju Powiatu Żuromińskiego do roku 2013 (aktualizacja na lata 2010 – 2013) przyjęty uchwałą Nr XXXIX/399/10 Rady Powiatu Żuromińskiego z dn. 29 lipca 2010r., nie wskazują inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na obszarze gminy Lutocin.

9. Obszary obowiązkowego sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Niniejsze Studium nie wyznacza takich obszarów.

10. Obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Niniejsze Studium wyznacza obszar przestrzeni publicznej w miejscowości Lutocin ujęty w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ponadto za obszary przestrzeni publicznej (nie oznaczone na rysunku Studium) uznaje się tereny: dróg publicznych i placów, tereny obiektów administracji lokalnej, publiczne obiekty: oświaty, kultury, sportu i rekreacji oraz zieleńce i parki, które występują w większych jednostkach osadniczych gminy. Główne kierunki działań dotyczą dostosowania terenów i obiektów umożliwiające zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności.

11. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Przewidywane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym wymagać będą przeznaczenia gruntów rolnych na cele inwestycyjne.

Do obszarów zamierzonego sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy zaliczyć: tereny istniejącej i planowanej zabudowy oraz tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej, usługowej i produkcyjnej określone w obowiązującym planie miejscowym, dla których nastąpi zmiana funkcji.

Tereny istniejącej zabudowy i preferowane pod zabudowę określone na rysunku Studium pt. *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* gmina zamierza objąć opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na etapie sporządzania Studium nie jest możliwe wskazanie kolejności wykonywania poszczególnych planów miejscowych. Wykonana analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy pozwoli na określenie kolejności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w nawiązaniu do ustaleń Studium. Przed podjęciem uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy wykonać analizę zasadności przystąpienia do sporządzenia planu i stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*. Podjęcie decyzji dotyczącej kolejności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będzie uwzględniać:

- potrzeby mieszkańców na tereny o określonej funkcji,
- położenie terenu z punktu widzenia zwartości struktury przestrzennej gminy,
- dostępności do dróg publicznych, możliwości wykorzystania istniejących elementów infrastruktury technicznej (m.in. sieci wodociągowej, kanalizacyjnej).

W Studium nie określa się obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z koniecznością uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

12. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Lutocin nie występują tereny zagrożone powodzią i osuwaniem się mas ziemnych.

13. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na terenie gminy Lutocin nie wyznacza się filarów ochronnych.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Na terenie gminy Lutocin nie występują obszary wymagające przekształceń lub rehabilitacji. Może wystąpić natomiast potrzeba rekultywacji. W rejonie miejscowości Pietrzyk prowadzone są obecnie prace związane z poszukiwaniem złóż gazu łupkowego. W przypadku negatywnego testu po zabiegu szczelinowania konieczna będzie likwidacja otworu a następnie rekultywacja terenu wiertni.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na terenie gminy Lutocin nie występują tereny zamknięte.

16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb

Na terenie gminy Lutocin nie występują inne obszary problemowe poza omówionymi w niniejszym tekście *Studium*.

III. UZASADNIENIE I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Zakres i układ treści Studium gminy Lutocin dostosowane są do zapisów ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.) oraz do przepisu wykonawczego - Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dn. 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118 poz. 1233).

Tekst Studium obejmuje :

- I. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego
- II. Kierunki zagospodarowania przestrzennego
- III. Uzasadnienie i syntezę ustaleń Studium

Integralną część tekstu Studium stanowią załączniki graficzne w skali 1:25 000 pt.: *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego i Kierunki zagospodarowania przestrzennego* wykonane na kopii mapy topograficznej pochodzącej z zasobów państwowego ośrodka dokumentacji geodezyjno-kartograficznej.

Projekt zmiany Studium nawiązuje do dokumentu uchwalonego w 2001 roku (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lutocin) dostosowując jego ustalenia do aktualnych uwarunkowań rozwoju oraz przepisów prawnych regulujących gospodarkę przestrzenną. Uwzględnia również uwarunkowania ponadlokalne wynikające z zapisów m.in. Strategii rozwoju województwa mazowieckiego, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego oraz Strategicznego planu rozwoju powiatu żuromińskiego do roku 2013. Poza uwarunkowaniami ponadlokalnymi, ustalenia Studium wynikają z oceny stanu zagospodarowania obszaru gminy.

Dominującą funkcją rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy jest rolnictwo. Miejscowość Lutocin pełni rolę głównego ośrodka obsługi ludności gminy. Zlokalizowane są tu usługi administracji, oświaty, wychowania przedszkolnego, handlu, kultu religijnego, kultury.

Na terenie gminy dominuje rozproszona zabudowa zagrodowa. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje głównie w formie pojedynczych nieruchomości i nie tworzy zwartych kompleksów.

Na terenach rolniczych wyróżnia się zabudowa związana z prowadzeniem specjalistycznej produkcji zwierzęcej - obory, chlewnie, kurniki, w szczególności we wschodniej i południowej części gminy (głównie w sołectwach: Jonne, Zimolza, Felcyn, Lutocin, Swojęcín, Chromakowo, Siemcichy, Chrapoń, Przeradz Wielki). Lokalizacja obiektów specjalistycznej produkcji zwierzęcej w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej, stanowi jeden z głównych problemów rozwoju przestrzennego gminy.

Ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, a także pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych cały obszar gminy Lutocin objęty jest ochroną prawną w formie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry. Ponadto wschodnie fragmenty gminy (o powierzchni 846,2 ha) objęte są ochroną jako obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Natura 2000 - Doliny Wkry i Mławki.

Istniejący układ komunikacyjny, który tworzą drogi wojewódzkie nr 563 relacji Rypin – Żuromin - Mława i nr 541 Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Biezuń – Sierpc - Dobrzyń n. Wisłą oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewnia dogodne połączenia wewnątrz gminy jak i z terenami otaczającymi.

Wyposażenie jednostek osadniczych w podstawowe elementy infrastruktury technicznej wymaga doinwestowania, szczególnie w zakresie rozwiązań gospodarki ściekowej.

Możliwości rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego określają następujące czynniki:

- korzystne warunki dla prowadzenia produkcji rolniczej, w szczególności produkcji zwierzęcej (potencjał przyrodniczy, umiejętności i tradycje rolnicze, istniejące odpowiednie obiekty budowlane),
- warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb oraz brak obiektów uciążliwych to szansa rozwoju produkcji żywności o wysokich parametrach jakościowych tzw. „zdrowej żywności”,
- zaplecze dla tworzenia małych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego powiązanych bezpośrednio z gospodarstwem rolnym,
- rezerwy wody dobrej jakości w ujęciach głębinowych oraz potencjalne możliwości budowy nowych ujęć (północno-zachodni i południowo-zachodni rejon),
- walory środowiska przyrodniczo-krajobrazowego (lasy, obszary chronionego krajobrazu) mogą stanowić podstawę rozwoju turystyki i wypoczynku,
- dość korzystne położenie gminy w systemie komunikacji drogowej – drogi wojewódzkie wiążące teren gminy z miastami powiatowymi Żurominem i Sierpcem oraz drogami krajowymi nr 7 relacji Gdańsk-Warszawa i nr 10 relacji Płońsk – Bydgoszcz – Szczecin.

Jako główne kierunki działań w zakresie zagospodarowania przestrzennego Studium ustala:

- wykorzystanie lokalnych zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- zachowanie i rozwój wykształconych funkcji dla poszczególnych obszarów i jednostek osadniczych, w tym rozwój miejscowości Lutocin jako ośrodka obsługi ludności gminy, zachowanie i aktywizacja funkcji mieszkaniowo-usługowej w miejscowościach: Siemcichy, Swojęcín, Chrapoń, Przeradz Mały, Jonne
- zwiększanie terenów lasów i zadrzewień oraz wód powierzchniowych (obiekty małej retencji),
- modernizacja układu komunikacyjnego.

Przyjęte w Studium rozwiązania mają na celu umożliwienie rozwoju gminy i poprawę jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego oraz poszanowania dziedzictwa kulturowego. Zostało to zapewnione m.in. poprzez:

- wskazanie terenów preferowanych pod zabudowę głównie mieszkaniową, usługową, turystyczno-rekreacyjną, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz specjalistycznej produkcji zwierzęcej,
- ochronę walorów przyrodniczych,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- uwzględnienie zadań publicznych o znaczeniu lokalnym.

W celu rozwiązania problemu związanego z rozwojem produkcji zwierzęcej i funkcją mieszkaniową przyjęto zasadę zachowania minimalnych odległości lokalizowania obiektów produkcji zwierzęcej (obory, chlewnie, kurniki) od zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi: 200 m przy wielkości obsady 40-60 DJP; 500 m przy wielkości obsady 61-150 DJP i 1000 m przy wielkości obsady powyżej 150 DJP.

Studium określa dla poszczególnych form zabudowy standardy kształtowania zabudowy oraz kierunki rozwoju infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, elektroenergetyki, telekomunikacji, gazownictwa, gospodarki odpadami.

Tereny istniejącej zabudowy i preferowane pod zabudowę określone na rysunku Studium pt. *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* wskazuje się do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Kolejność sporządzania planów miejscowych wynikać będzie z zapotrzebowania mieszkańców na tereny o określonej funkcji oraz możliwości realizacji.

Opracowane Studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem kształtującym politykę przestrzenną gminy. Stanowi więc dokument kierunkowy, określający wytyczne przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów inwestycyjnych oraz innych przedsięwzięć związanych z zarządzaniem przestrzenią.

Granice obszarów funkcjonalnych określone na rysunkach Studium odpowiadają dokładnością skali map. Ich uściślenie oraz dostosowanie do granic ewidencyjnych nieruchomości zapewnią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.